Vasario 1914 m.

№ 2 (38).

ATEITIS

Vilis

Jam Antas

T U R I N Y S

I. HOMO: Gryninkim sielą. 49
II. AL. AŽUOLINIS: Karė. (Eilės). . . . 51
III. AL. AŽUOLINIS: Pesimistas. (Eilės). . . 51
IV. AL. AŽUOLINIS: Kova. (Eilės). . . . 52
V. AL. AŽUOLINIS: * * * (Eilės) . . . 52
VI. J. ŠNEKUTIS: Ką aš myliu. (Eilės) . . . 53
VII. J. ŠNEKUTIS: Sviesųs disonansai. (Eilės) . 53
VIII. J. ŠNEKUTIS: Kodel. (Eilės) 54
IX. J. MIJULIS: Pavasaris. 55
X. PIEVUTIS: Auksinė kudikystė. 56
XI. M. JONIS: Vladimiras Solovjovas. . . . 58
XII. F. V. FOERSTER'IS: Valios jiega. . . . 62
XIII. B. KASAITIS: Kristijonas Duonelaitis. . . 64
XIV. KUN. J. KR: Senis „Ateityje". 66
XV. STUD. VACL TIŠKUS: Šv. Vladimiro universitas Kijeve. 68
XVI. R. Kaip ruoštis prie brandos atestato. . . 77
XVII. STUD. VYTAUTAS ARNIS: Istorijos-Filologijos Institutas. 80
XVIII. STUD. M. NARIJAUSKAS: Augštosios mokyklos Kijeve. 81
XIX ATEITININKUTIS: Laikraščių apžvalga. . 84
XX. B. Iš svetur. 88
XXI. Iš moksleivių gyvenimo. 96
XXII. BIBLIOGRAFIJA IR KRITIKA: *A. Steponavičius*: 14-tas visų tautų priešalkoolinis kongresas Milane 1913 m. Kokią įtekmę daro alkoolis į augalus ir gyvulius ir Naikinkime talkas su gėrimais. Alus ir darbas ir gėrimo kvapas. *Kun. K. Paltarokas*. Girtuoklystė — neturto motina. Du broliu. Gerą girą gerkite. Kooperacija ir blaivybė. Vertė *studentas-medikas J. Klėtka*: Tiesos žodžiai apie alkoolį ir spiritinius gėralus. 97
XXIII. Žinių-žinutės. 98
XXIV. Pranešimas. 98
XXV. Prisiųstos redakcijai knigos. 99
XXVI. Spaudos klaidos 1913 m. „Ateities" № 10 99
XXVII. Auka „Ateičiai". 99
XXVIII. Redakcijos atsakai. 99
XXIX. Priedas: Musų tautinės tverybos Žiedai

VASARIO MĖNESIO 1914 METŲ.

T. II. ATEITIS № 2.

Gryninkim sielą.

Sykį, budamas dar gimnazijoje, aš nušoviau miške žalvarnį. Labai pasidžiaugęs ir pasididžiuodamas, kad toks aš geras, akyvas šaulys, išsipešiau iš žalvarnio sparnų keletą plunksnų ir užsikišau prie kepurės už gimnazijos žvaigždutės, kad... visi matytu tą mano akyvumą. To dar negana: gali pamanyt, kad radau miške keno kito nušautą žalvarnį ir iš jo išsipešiau plunksnų, taigi prisirišau prie galo vamzdžio ir paukštį, užsidėjau ant pečių ir, visiems rodydamas, einu namon, pats gi tėmiju, kokį padarys šis mano triumfas įspudį.

Kuomet dabar prisimenu sau tai, darosi nemalonu ir gėda. Tegu buvau tada vaikėzas, maža išlavintas, — ale giliau pamąsčius ir dabar nekarta imu ir panašiai pasielgiu, tik, žinoma, kitokiuose, svarbesniuose atvejuose.

Šią yd ą (o tuščias pasigyrimas ir pasididžiavimas be abejo yda) reikia naikinti ir kuogreičiausiai, nuo jaunų dienų pradedant, kad nesuleistu ji sielon šaknų. Paskui bus sunkiau, o gal ir negalima išnaikinti. Taigi norėčiau atkreipti draugų į tai domą. Pažinojau ir pažįstu daugelį jaunimo, kurie sunkiai serga pagyro ir pasididžiavimo liga. Pavyzdis: buvęs mano gimnazijos draugas L. del tinginio ir pasileidimo turėjo išstoti iš VII kl. Nesimatėva apie porą metų. Kartą netyčia susitinku jį studentiška kepure apsimovusį. Nustebęs klausiu, kokiame universite? Ir pradėjo pasakot, ir pradėjo girtis, kad

laikė kvotimus Charkove, kad viskas kuopuikiausiai pavyko, tik iš gamtažinystės susikirto. Ale, girdi, tai niekis: priėmę jį Kazaniaus universitan. Aš nukaitau iš gėdos už draugą ir nuliudau. Kuo tik nesigiriama, nesididžiuojama! Gimnazistai didžiuojasi laipsniais, išgerto alaus bonkų skaitlium, meiliškais nuotikiais, gimnazistės gražumu, parėdais, studentas savo mokslu, darbštumu ir taip be galo, be krašto. Ak, jei tiesa, kodel nepasisakyt? Taip, bet ne tam kad girtis, ne tam, kad kitų pagyrimą išgirsti. Beto dažnai perdedama, varsos sutirštinamama, o tai jau negerai, nes palengvėl įpratina meluot. O noras „pragarsėti", tapti „genijum", „rašytoju", ar ne ta pati yda? Imkim kad ir musų spaudą. Ko daugiausia pas mus? Poetų! Kodel? Mat, mano nukals keletą eilučių, galunes vargais negalais iščiulps iš paišelio, — ir jau liks užrašytas literaturos istorijoje ir taps „nemirus", anot Puškino — „ja vies ne umru"... Ką kalbą tokios „poemos", kaip Letos Uvos „Ineita"? arba ta virtynė „eilių", kuriomis verste užverčiama redakcijos.

Taigi, draugai, gryninkim sielą, naikinkim tušćios garbės troškimo ydą. Ir nėra jau taip sunku nusikratyt šios ydos, kaip manoma: reikia tik visuomet tėmyti ką kalbi, rašai, ar mąstai. Jei save visuomet stropiai dabosime, analizuosime, tai lengva bus atprasti nuo tuštumo: sąžinės balsas pasakys kas darytina, kas leistina, o kas ne.

Homo.

KARĖ.

Šaltas vėjas staugia, kaukia,
Sniegą keldamas augštyn,
Tarsi savo priešus šaukia
Tarp verpetų eit imtyn.

Apsiniaukia ir užtema
Saulės skaistųs spinduliai;
Nuliudimas širdy gema,
Gema skaudųs sopuliai...

Vėjas blaškosi, baugina,
Mėto sniegą sukuriuos,
Baimė sielą surakina
Skausmas jaučias' sąnariuos'.

Bet praėjo ir nurimo
Karė dviejų pajiegų...
Siela trokšta atgimimo,
Vėl skrajoti tarp dausų.

Al. Ažuolinis.

PESIMISTAS.

Oi liudna širdelei, oi liudna graudu...
Nemato paguodos—visur sopuliai...
Nuvargusiai sielai raudoti sunku,
Kad jai jau nešviečia vilties spinduliai...

Ko raudi, oi siela manoji,
Ar verkti per amžius dumoji?

Nejaugi pasaulis tave išklausys,
Paguos žodeliu ir mielai suramins?!...

Oi liksis krutinėj sunkus liudėsys,
Kuris man tėvynės nelaimes primins...

Al. Ažuolinis.

KOVA.

Diena su naktim susiėmus kovoja
Už savo galybę prie rausvo dangaus.
Dienelė apsilsus rasa ašaroja,
Tarytum matutė vienturčio sunaus.

Naktis savo juodus išskėtus sparnus,
Apklojo pasaulį miglelių tinklais;
Galybę paėmus, išleido sapnus
Plaukytų, skrajotų padangės takais...

Tamsybių puikybė ilgiausiai netvers
—Diena atsilsėjus sustiprins jiegas,
Ir jųjų galybę su žemėms išvers,
Praauštant triumfe užgavus stygas.

Al. Ažuolinis.

* * *

Neblaškosi vėjas,
Nestaugia laukuose
Nustojo pradėjęs
Banguoti rukuose;
Nes kas jam liuosybę
Išplėš iš krutinės?
Kokios sunkenybės
Privers paskutinės
Jį verkti—dejuoti,
Rauduoti graudžiai,
Sunkiai aimanoti,
Ar švilpti skaudžiai?!

Užtat jis nurimo,
Nustojo vaitojęs,
Tylaus numirimo
Skraiste užsiklojęs.

Al. Ažuolinis.

KĄ AŠ MYLIU.

Myliu aš savo
Mažą grinčiutę,
Kurioj liuliavo
Mane močiutė.
Ir tą sodelį,
Grožės vietovę,
Kur palei kelią
Nuo seno stovi.
Tos dirvos plotus,
Kur pirmą kartą
Ejau darbuotųs
Paėmęs sartą.
Myliu giružę,
Jos slaptą tylą;
Gražu kai užia,
Kad vėjas kįla.
Nakties tyloje,
Kada lakštutė
Gražiai byloja
Ar teko buti?
Švelniausi tonai
Tik lekia, skrieja,
Lyg koki monai;
Tave žavėja...

Myliu aš sodžių
Ir man tai miela;
Myliu ne žodžiu,
Visa tik siela.
Už jo prastumą,
Už gerus norus,
Už pamaldumą
Ir darbus dorus.
Myliu lietuvio
Aš budą lėtą,
Kurio del buvio
Daug prikentėta,
Kurs vis varguose,
Lyg juroj plauko,
Nors dirba trusia,
Ir aria lauką.
Myliu dar žalią
Sesių darželį,
Jų sunkią dalį
Ir... jų veidelį.
Myliu tėvynę,
Jos kalnus, klonis,
Miškus, smelynes,
Visus jos žmones!...

J. Šnekutis.

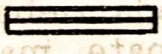

SVIESŲS DISONANSAI.

Sveikas, ryte!
Kam nuvytę
Šitos gelės
Mažutėlės?

Vakar akiai
Rodė, sakė,
Kaip jos žydi...
O išvydę

Saulę šviesią,
Išsitiesę,
Vai žydėjo!
Net žavėjo
Mano sielą-
Siubuonėlę.
Ir ne vieną
Gal blakstieną
Jos suvilgė,
Išsiilgę
Tos raselės,
Tos maželės...
Šiandie kotas
Jų rasotas,
Bet gėlelės
Jau be galės:

Galvos svįra,
Lapai bįra...
Gaila jųjų
Mylimųjų..

*

Šitos gėlės,
Kur pas vėles
Jau nukako,
Jos man sako:
Nors tu ponas
Ir raudonas,
Žusi ėmęs
Su gėlėmis...

J. Snekutis.

KODEL.

Kodel, o Viešpatie Dangaus,
Kontrastų tiek pagaminai?
Čia plotas tyrlaukio lygaus,
Ten riogso kalnai-milžinai.
Čia vieną vargą tematai,
Po jo našta dejuoj' visi,
Gi pažiurėki ten antai—
Ribų turtams neatrasi.
Viens dirba, trusia nuolatos
O turi ką? Vienus lopus.
Jį vargas spausti ar nustos?
Oi, ne. Ir to niekad nebus.
Gi tam vargai—tai svetimi,
Jam laimė šypsosi meiliai,
Vaga gyvenimo rami,
Per barzdą rieda riebuliai.
Kodel, o Viešpate, mane
Vargu apleidei taip baisiu?
Nors klausiu, bet vistiek žinau,
Varguos bridau, varguos brisiu.

J. Šnekutis.

Pavasaris.

Kasdiena jau oras šiltesnis ir šiltesnis daros. Saulutė kįla augštyn ir kaitina savo karštais spinduliais žaliąją žemelę, neseniai dar buvusią šalčio retežiais surakintą. Medeliai apsidengė žaliais rubais, apsikaišė žiedais ir stovi lyg jaunamartė, apsitaisiusi baltais nekaltybės drabužiais, pasirengusi eiti prie vinčiaus.

Sodai sužaliavo, sužydėjo ir pakvipo. Matai vien baltas obelis ir kriaušes, su nuleistomis žemyn šakomis, pražydusias balzganais ir rausvais žiedeliais. Tavo krutinė alsuoja ir geria malonų pavasario kvapą. Tave apima nerangumas ir nepasijunti, kad atsirandi sode, po sena obele, ant gražiai žaliuojančios pievelės, išsitiesęs. Ji tave apkloja savo lapuotomis šakomis ir paslepia nuo saulės karštų spindulių. O milijonai paukščių balsų užburia tave dangiška harmonija. Akįs tavo pamažu užsimerkia, o miegas į savo glėbį pagriebęs liuliuoja ir neša svajonės sparnais į tolimiausias šalis, į padangių erdves... Tai sapnai... Kokie malonųs sapnai skrenda viens po kitam. Stai matai prie ežero kranto laivelis vilnių liuliuojamas ir supamas. O karklai nusilenkia, nusilenkia ir vėl išsitiesia, laukdami naujo vėjelio pustelėjimo. Toli, toli kur pasigirsta dainelė ir jos melodija skraido į padangių erdves, į tolimas šalis. . . . . .

Melodijos sužadintas, tu prabundi ir netiki, kad tai buvo sapnas, kad tai pavasario gamtos įkvėpimas... O, gamta, graži pavasario gamta!...

J. Mičulis.

Auksinė kudikystė.

Diena buvo karšta. Aš ėjau platum vieškeliu ir kad geriau vėsintu vėjelis, nusiėmiau nuo galvos kepurę. Nuilsęs atsisėdau ant kapčiaus, žiurinėjau, dairiausi į šalis, o kaitri saulė vis svilino galvą. Tuojau pradėjo ji sopėti, tolyn - labyn, bet aš į tai nežiurėjau, nes dažnai galvą juk suskauda, o nuo mažens nebuvau lepintas. Taigi ėjau, kur reikiant. Ėjau-gi į maluną, kitam kaime. Ir dabar da vaizdinuos tą maluną, galingai stovintį ant kalnelio; aplinkui matyti karvelių kelios poros; vieni, žvilgėdami baltomis plunksnomis, vartosi saulės spinduliuos, kiti sutupę burkuoja, o ten, kuodus atstatę, pešasi du patinu.

Su svaigstančia galva grįžau namon. Parėjęs tuoj atsiguliau. Darėsi pikta, seilės bėgo, o galva... galva rodos skilo ji į keturias dalis. Aš susirgau... Bet nesunki buvo ta liga; — dabar net malonu man atsiminti ją. Klupštinėjo apie mane tada brolis gimnazistas ir tėtis.

O brangus ligos vakaras! Atsiminimai apie jį giliai užsislėpė mano širdyj!

Gulėjau prastoj medinėj lovoj, svirne. Ant vagių kabojo prasti vasariniai tėčio drabužiai. Žieminiai buvo sudėti margai - dažytoj skrynioj. Ištolo matau viską, nors ir metų daug prabėgo, bet taip viską aiškiai vaizdinuos tą didelę skrynią, tuos susiraukšlėjusius drabužius, svirną, sodnelį, tuos takelius, aviečių, vašuoklių krumus. Taip linksma manyt apie savo prigimtasias vietas, taip linksma perlėkt mintimi kiek atgal. Ir, Dieve, Dieve, kiek atsiminimų!... Ir atsiminimai vis iš brangios kudykystės!...

Štai ten, įsaulyj', rausiausi smiltyse, ten mėgdavau sėdėt sau vienas (o aš visada budavau vienas, kada brolis į mokyklą išvažiuodavo), ten eidavau vyšniaut, čion dažnai ilsėdavaus. Ir taip seniai rodos ir dar ką-tik... Laimingi, laimingi atsiminimai! jųs visad širdį glamonėjat, visad... O viskas taip greit bėga, mainos. Persimainė daug ir musų namuos. Obelės, kriaušės, vyšnios džiusta ir skursta be priežiuros. Kur pirma gražius, pilnus vaisius vedė, dabar jau tik mažiukus, sukirdusius teišduoda. Ir patįs medžiai paseno - susikuprino labjau. Štai obelės, kur pirma lįzdavo į svirno langus vai-

siomis šakomis, dabar liudnai ir vienustai žiuri savo stagarais. Ir kiek raibų bitelių lakiojo - zimbė, kiek malonių, geltonų, kaip auksas, žąsiukų žnaibiojo sodo žolę... Dabar jau ne taip. Viską, viską rija tas laikas, bet atsiminimai, malonus kaip vasaros rytai, teliekti. Sako senieji, kad metai trumpesni dabar pasidarę, kad pirma buvusi ilgesnė vasara, o trumpesnė žiema. Viskas, viskas gali but...

Bet pertoli nuo apsakymo nunešė mane mintis. Dabar jau negaliu skirt laiko: taip tvirtai susipynė praeitis su dabartimi, negaliu kalbėti apie praeitį, kad nepriminus dabarties ir neatsidusus giliai, giliai...

Taigi aš gulėjau svirne. Jo sienos buvo plyšiuotos ir iš tų plyšių kai-kur sunkėsi šviesiai-geltoni, tyri, kaip gintaras, sakai. Malonus kvapsnys ir jis man daug, daug primena.

Gulėjau; vėsus vakaro oras eina iš sodo ir kiemo pro atviras duris. Tėtuks rengia kokių-tai vaistų su medum, brolis gi, malonusis brolis, sėdi ant krašto lovelės ir ramina mane, ramina... Aš juk netaip jau sergu, jau palengvėjo... Pasakoja jis apie kokį-ten išskaitytą iš knygų kupriuką, kurį pribloškė saulės spinduliai. Pasirgo kupriukas, ir pagijo, taigi ir man nėra ko bijotis.

— Pasveiksi tuoj, broliuk, pasveiksi!

Vai ką-tai reiškia toksai švelnumas ligotam! Rodos, kątik turėtum, atiduotum tam geraširdžiui, kur suramino nupuolusią sielą. Ir prižadi pagijęs atsilygint tokiu pat švelnumu.

Jau aš pasveikęs, linksmas ir nešu broliui paludienių. Jis, užvaduodamas piemenį vasaros darbymety, daboja gyvulius. Eiti reikia netoli, ten pas vinkšną, kur viena kaip našlaitė stovi vidurlaukyj. Nueinu ir žiuriu, — jam ant veido koks-tai skaudulys iškilęs. Aš ganau už jį, ir taip man nesmagu, taip gaila broliuko...

— Ar skauda? klausiu.

— Ne, broliuk, dabar neskauda. Pirma labai skaudėjo, o dabar apstojo.

Saulė jau krypsta vakarop. Tylus vėjelis paputė iš vakarų varydamas į rytus, pulką baltų debesėlių. Jau tuoj namon ginsiva, ir aš pradedu uliuot gyvulėlius; jie tikiai, galvas ištiesę, tvarkoje, traukia namon. Ir broliukas su manim, ir linksmas jis, nes nustojo skaudėję.

Ir ramiai, kalbavos tarp savęs. Kalbavos apie ryt dieną, apie tai, kaip gaudysiva drugius margoj pievelėj' už alk-

nynėlio. Lakioja jie kaip mintis ir greiti miklus, bet mudviejų kojos dar greitesnės, rankos dar miklesnės. Bet nekankinova gražiojo drugelio perdaug, o lengvai pabučiavę, paleidžiava jį į laisvę. Kaip gera, kaip smagu tada, kaip malonu tėmyt jį, kada jis lekia ir blizga saulės spinduliuose aksomo sparnyčiais. Gera... o dar?,..

Bet.., apsivylimas... Tai sapnas... tikrai sapnas, bet brangus sapnas. Kudikiu budamas buvau laimingas su neaptemdinta ir liuosa, kaip vėjai laukuose siela, kada nežinojau nuoilsio ir nuovargio kur žmones slėgia, ir tikėjau, tikėjau savo jauna širdzia, tikėjau visu kuom, ką pasakojo tėvelis, mamytė, broliai, seseris. Laimingi tie laikai ir praėjo jie ir žuvo jie, kaip pavasario žiedeliai, kaip lapai žaliukėliai rudeniui užstojus.

Kitokiou vagon gyvenimas virto. Broliai visi išsisklaidė, seseris už vyrų išėjo. Mamytė seniai kapuos. Tėvelis senas, susikuprinęs, pražilęs, kaip ta obelė pavasary... O laikas bėga ir aš tuoj išeisiu į žmones, į platų pasaulį, veiksiu, dirbsiu, bet jaučiu, jog niekas neduos tokio vidujo ramumo, kaip kad kudikystė.

Laimingas brangus laikas! Atsiminimai apie jį visad glamonėjo širdį, paguodžia sielą ir atnaujina ją.

Pievutis.

M. Jonis.

Vladimiras Solovjovas.

Su didele baime imuosi plunksnos, o tai del dviejų priežasčių: 1) apie milžiną - galiuną žodį taria nykštukėlis; 2) kad dar perdaug jis yra mums artimas, dar nesurinkti visi jo raštai, dar gyvi tebėr jo draugai, dar biografijai rašyti medega tebėr jų rankose. Tiesa, nors jau jo veikalai (9 tomuose) susilaukė trečiosios laidos, bet tai dar toli ne visi. Taigi dar neištartas galutinis žodis apie jį ir jojo raštus, o tai turbut delto, kad jis atsižymėjęs buvo įvairiose srityse ir kaipo poeta, ir kaipo filosofas ir kaipo moralistas, ir kaipo profesorius, politikas bei publicistas. Rusų literaturoj nemaž apie jį pa-

rašyta: rašė jojo draugai Trubeckis, Nikolskis, J. Speranskis, Koni, Bulgakovas, Radlovas ir daug kitų. 10 metų nuo jo mirties paminėti rimtas mokslo laikraštis „Вопросы философіи и психологіи“ pavedė jam visą numerį, kur jisai, kaip mokslo vyras, padangėsna keliamas.

Gerbia jį ne vien rusai, bet ir kitos tautos. O musų vienas garsusis literatas gal kiek įsikarščiavęs išsitarė: „Visus rusų rašytojus nebemainyčiau ant šito vieno“.

Taigi ir aš tarsiu apie jį keletą žodelių.

I.

Vl. Solovjovas gimė 16 sausio 1853 m. Jo tėvas buvo garsus istorikas. Motina - mažrusė filosofo Grigorio Skovorodo's duktė. Visa Vladimiro šeimyna buvo taipogi talentinga: brolis pragarsėjo istorijos romanais, sesutė poezijoj. Paaugęs mokinosi geriausioje Maskvos gimnazijoj, kartu su istoriku Kariejevu, ekonomistu Isajevu, zoologu Korotnevu ir kitais paskiaus pragarsėjusiais vyrais. Mokslas sekės puikiai. Išėjęs gimnaziją stojo į universitą fizikos - matematikos skyriun, bet po 2 metų pametęs tą skyrių, išsirinko istorijos - filologijos fakultą. Universite besimokindamas lankė draug lekcijas dvasiškojoj akademijoj.

1871 m. baigė universitą ir tapo paliktas prie Maskvos universito kaipo istorijos - filologijos kandidatas; likęs prie universito ligi 1884 m. studijavo filosofiją, rengdamasis prie profesuros. Istoriją, filosofiją, dogmatiką, o taipogi kalbos graikų, lotynų, hebrajų, kurios pramoko pas vieną rabiną, francuzų, vokiečių — vis tai dalykai jam gerai žinomi.

Pirmą kartą viešai pasirodė 1874 m. gindamas savo disertaciją „Кризисъ западной философіи противъ позитивистовъ“. Reikia pastebėti, kad tuo laiku pozitivizmas buvo Rusijoj labai išsiplatinęs. Vl. Solovjovas savo disertacijoj išnagrinėjo pozitivizmą, parodė jo netikumą, kaipo filozofiškosios sistemos, apgynė metafiziką ir jos tikrą vertę filosofijoje. Kilo didis triukšmas. Bet Vl. S. laimėjo, jis liko filosofijos docentu prie Maskvos universito.

1875 m. buvo išsiųstas metams ir 3 mėnesiems užrubežin indų gnostikos ir viduramžių filosofijos studijuotų.

Išbuvęs kurį laiką Londone, Paryžiuje ir Aigipte, 1877 m. apsigyveno Peterburge, kaipo universito profesorius. Tuom pat laiku kilo karė su turkais. Vl. Sol. atsisakė nuo vietos

ir nuvažiavo į karę, bet jau susivėlino. Grįžęs Peterburgan pasišventė lekcijų skaitymui ir publicistikai.

Nepoilgam pasirodė jo antra daktariškoji disertacija: „Критика отвлеченныхъ началъ". Joie S-vas sukritikavęs empirizmą, materializmą, pozitivizmą, racionalizmą ir kitas pavienias filosofijos pakraipas, išparodė metafizikos vertę filosofijoj. Tų tyrinėjimų rezultatai buvo šiuodu: 1) teorijos srityje S-vas priėjo prie absoluto pripažinimo, 2) praktikoje bei žmonijos sutvarkyme augščiausiu principu pastatė teokratiškąją valdžią.

Paskui parašė savo kapitalius veikalus: „О Богочеловѣчествѣ", „Философскія основы цѣльнаго знанія", „Исторія и будущность теократіи", ir didelį veikalą francuzų kalboje „La Russie et l'Eglise universelle"[1]).

Tyrinėdamas Bažnyčios istoriją, pastebėjęs slavianofilų klaidą, šiame veikale atskyrė sektas nuo tikros Bažnyčios ir parodė, kad tos sektos anksčiau ar vėliau turės suprasti savo klaidą ir sugrįžti prie tikros Bažnyčios. Jau pati įžanga charakterizuoja visą veikalą. „Vienas žmogus, girdi, iškeliaudamas neapribotam laikui, palieka savo mokiniams įsakymus kaip kur, kokie namai statyti; vieni imasi darbo pildydami įsakymą, kiti kelia ginčus, ar verta statyti, gal geriaus palaukus, kol sugrįš ponas, treti pertikrinėja namų planus" ir t. t. Čion reik suprast Kristų, jo Bažnyčią ir sektas. — Taigi Bažnyčios istorijos tyrinėjimas, suartino galutinai V. S-vą filosofą su Katalikų Bažnyčia ir jos dogmatais. Visuomenėje kilo abejonės, ar jis stačiatikis, ar katalikas; nepoilgam buvo net užginta jam rašyti apie Bažnyčios klausimus[2]).

Kiek vėliaus pasirodė „Оправданіе добра". Šitoje kningoje tarp daugybės kitų problemų, V. S-vas puikiai išgvildena taipgi tautų klausimą. Ragina mylėti visas tautas, o savo labjau už kitas, bet draudžia mylėti savo tautą su nuoskauda kitų; aiškina žmogaus priedermę valstijos, Bažnyčios ir visuomenės žvilgsniu. Čia jisai susiduria su L. Tolstojaus principais ir nors Tolstojaus vardo nerandame paminėto, bet jo mokslas principaliai puikiai sukritikuotas.

---

[1]) Dabar ta kninga išversta iš rusų kalbon: „Рооссія и Вселенская церковь".

[2]) Pirm kelių metų žurnale „Новое Слово" perėjęs katalikų Bažnyčiok kun. N. Tolstojus rašė, kad Vl. Solovjovas esąs taipgi perėjęs katalikų tikybon. Kai-kurie rusai tvirtino, kad tai esą netiesa. Bet mums matos, nėra pamato abėjoti kun. Tolstojaus pranešimu. *Red.*

Nes nors religiją abu filosofu brangina, bet skyrius tame, kad S-vas prisilaiko istorijos ir apreiškimo, o L. Tolstojus tik savotiško, nieku neparemto moralumo.

II.

Centru, apie kurį sukosi visos Vl. S-vo idėjos, buvo tai religijos idėja. Platus gamtos mokslų, filosofijos, istorijos pažinimas sustiprino jo tikėjimą į Kristų: Kristaus egzistavimas jam buvo konkretus istoriškas faktas, kurį galima tyrinėti ir priparodyti Filosofija ir kiti mokslai—tai įrankiai kuriems padedant galima arčiaus Dievą pažinti.

Per visą savo gyvenimą S-vas kariavo su sofistiškomis pakraipomis, nes matė aiškiai, jog išgelbėti visuomenę tegalima tik tuomet, kuomet bus atgaivinta idealė žmogaus siekių sritis, kurią auklėja religija; matė, kad tautos geryneiga priguli nuo religijos. O ten kur religija nyksta, — nyksta ir gyvenimas. Vienoje lekcijoje aiškiai išpranašavo Francijos ateitį.

Veikale „Оправданіе добра“ kritikuoja taipgi mėginimus sutverti „individualę etiką“ (Nitsche), ir socialistų kolektivizmą, nes, jo išmanymu, tai tas pats senas Epikuro ir Aristipo mokslas, tik kitais žodžiais išreikštas. Vienintėlis vaistas visuomenei gydyti, jai kelti prie to kas dora ir augšta, tai religijos principai, Kristaus moksle paduoti. Krikščionija tai jojo alfa ir omega. Politikoj V. S-vas nori tik vieno, butent, kad krikščionijos principai tvarkytu visą visuomenės gyvenimą. „Krikščionija yra apglėbusi visą tiesą, delto tai jos siekinys yra universalis, visaapimantis; visi gi kiti visuomenės elementai turi buti jai pavergti; jie yra tik įrankiai, kad galėtu viešpatauti Amžinoji tiesa“.

III.

Pasakyti, kokios širdies buvo Vl. Solovjovas labai sunku, nes tai buvo širdis genijaus, širdis, kurioje tilpo net priešingos viena kitai ypatybės. Šiuo žvilgsniu jis yra panašus į Sokratą. Vieni sako, kad tai katalikas, kiti kad stačiatikis, vieni —kad liberalas, kiti—kad konservatistas; kaipo poėtą—vieni vadina dekadentu, kiti parnasistu, megėju «dailės del dailės». Sunku išvardinti visas jo ypatybes. Bet iš visų tų ypatybių viena spindėte spindėjo tai — širdies gerumas, paremtas gy-

vu tikėjimu į Kristų. Jo vienintelis noras ir siekinis — gelbėti prislėgtuosius, nešti pagalbą ten, kur tik galima. Prie to reik pridėti dar jo neapsakomą mandagumą ir malonumą.

Jo kambario durįs retai teužsiverdavo. Jisai buvo visuomet draugų buryje. Ejo prie jo žydai, kenčiantieji prislėgimą; jis juos ypatingai užjausdavo, jiems apginti net keletą veikalų parašė. S-vas žiuri į juos krikščionies akimis; jis gerai sugyvenó su hebraistu Ginsburgu, o iš rabino Geco mokinosi hebrajų kalbos.

Ejo prie jo lenkai; su jais ypatingai buvo susiartinęs, kaipo su katalikais. Labai brangino Mickevičių, apie jį parašė net keletą straipsnių. Plaukė prie jo net ir kišenių išnaudotojai; jo duosnumas buvo neišsemiamas. Širdžia panešėjo į musų filologą Jaunių, kurs grįždavo dažnai išverstomis kišenėmis, kad parodžius jau tikrai nieko pas jį daugiau neblikę. Savo sveikata niekuomet nesirupino. Darbuodamos plunksna naktimis pakirto pirm laiko savo sveikatą. 30 liepos 1900 m. jis apleido šį pasaulį, visų apgailimas ir vos šiandien tik prideramai vertinti tepradedamas[1]).

F. V. Foerster'is.

Valios jiega.

1. Valios svarbumas.

Begulinčio ant mirties patalo didelio viduramžių mintytojo paklausė jo sesuo, ką ji pirm visako privalanti daryti, kad butu išganyta; jisai atsakė „norėti!“ Šitas

[1]) Įdėtoji čion Vl. S-vo biografija — delei savo trumpumo toli neduoda pilno vaizdo S-vo gyvenimo ir veikimo. Kas norėtu plačiau pažinti tą genialį rusų filosofą, patartumėm perskaityti jo biografiją parašytą Veličkos: „Владиміръ Соловьевъ. Жизнь и творенія. Изд. 2-ое СПБ. 1902, 208 psl. in-8, kaina 1 rub. Veikalėlis parašytas populeriai ir begalo gyvai. Skaitosi, kaip apysaka. Geresnės S-vo biografijos nei rusai du neturi. *Red.*

žodis nurodo mums visiems į asmenišką didelės svarbos prityrimą: Kaip silpni yra musų karšti įsitikinimai, jeigu jaučiama stoka didžiulės suspiestos drąsos, kurią vadiname valia. Kaip nepaprastai svarbu yra visai musų dvasios pažangai paprasčiausio norėjimo pradžia!

Niekados dar nebuvo tokių laikų, kuomet taip daug butu kalbama apie „asmens kultura“ ir kuomet toji tikroji asmeninio gyvenimo sąlyga — norėjimo jiega — butu taip mažai pažinta ir globojama. Visas gabumo turtingumas ir savotiškumas dar neįstengia vienas sudaryti asmenį — taip, ir kaip tik turtingas ir vispusiškas gabumas lengviausiai veda prie sugriovimo viso to, ką vadinama charakteriu, jeigu čion neprisidės griežto norėjimo jiega. Tiktai valia įveda choaso vieton tąjį vienodumą ir pastovumą, kuri mes atjaučiame kaipo asmeninį gyvenimą, tiktai valia suteikia mums tosios pergalėjimo energijos, kuri tik ir tesugeba musų individualę buitį apginti nuo viršujo pasaulio užgulimo.

Dabartinioji žmonija vis aiškiau nujaučia, kad ji del proto kulturos užmiršo tikrą charakteriaus tverimą. „Vaikų valia vyrų kunuose“, taip charakterizuoja modernus pedagogas tvirtumo lavinimo stoką musų laikais. Ir dirksnių gydytojai pradeda kreipti domą į higijeninę stokojančio valios lavinimo blėdį: jie pabriežia, kaip tiesiog nepaprastai svarbu yra pavojun išstatytai dirksnių sistemai mokintis n o r ė t i ir mankštintis, savo impulsus laikyti po gera priežiura ir narsai priešintis nesveikoms užgaidoms. Jie nurodo į tai, kad ir sveiki žmonės turi susirgti, kaip tik valia nustos valdžius ir organizmas bus paliktas savo tamsiems palinkimams. Ir argi tai ne gili tiesa, kad musų savęs paleidimas ne tiktai ką kenkia artimui, bet pirmiausia mums patiems? Ar atmosferoje silpno nuolankumo prieš visus palinkimus ir kutenimus neišaugs mumyse patologiški daigeliai—taip kaip lietaus sliekai išlenda iš savų urvų orui sudrėkus?

Kaip mažai, pagaliaus, gerbiame taipogi ir tąją svarbą, kokią turi valios auklėjimas gilesniam pasisekimui vėlesnio gyvenimo pašaukime: mums nei ne galvoj tai, kad didžiausias ir sunkiausias gyvenimo uždavinys nėra vien

asmeninis veikimas, bet darbo ir bendro veikimo nurodymas kitiems, ir kad įtekmėje į žmones joksai kietumas ir joksai aštrumas nesugeba nuveikti tiek, kiek įstengia padaryti vidujai disciplinuota ir griežtu susilaikymu sutvirtinta valia,

O kas liečia praktiškų valios tvirtinimo budų, tai čia galima nurodyti du svarbesniu metodu. Vienas—lavinimasis pastoviame, nesvyruojančiame veikime, paskui—lavinimasis atsispirime ir išsižadėjime. Mes toliau paduodame pirmiausia kai-kurias pažiuras ir pasiulymus del pirmojo valios lavinimo budo.

Vertė *B. Kasaitis.*

Kristijonas Duonelaitis.

Šįmet sukako 200 metų nuo gimimo dienos musų pirmojo žymiausio dainiaus, Kristijono Duonelaičio.

Kr. Duonelaitis gimė 1714 metais 1 sausio d. Lązdinėliuose netoli Gumbinės. Tėvui mirus, motina atidavė sunų į neturtingų vaikų mokyklą (Armenschule) Karaliaučiuje, kurią baigęs, gabus Kristijonas pastojo į Karaliaučiaus universito teologišką skyrių, kur išbuvo penkerius metus nuo 1732 iki 1737 m. Čia Kr. Duonelaitis išmoko taip gerai graikų, lotynų, hebrajų ir prancuzų kalbų, kad visomis kalbomis galėjęs net eiles rašyti. Beto Duonelaitis lankė ir lietuvių kalbos lekcijas seminarijoje.

Baigęs universitą užsiėmė kaikurį laiką vaikų mokymu, kol 1740 m. pakviestas tapo užimti rektoriaus vietą Stalupėnų bažnytinėj mokykloj. Tenai jis neilgai teišbuvo, nes jau 1743 m. tapo paskirtas pastoriu į Tolminkiemį, netoli Gumbinės, kur jis ir pergyveno 37 metus iki pat savo mirčiai. Budamas Tolminkiemy 1747 m. vedė pa-

čią Oną Reginą Ohlefant, našlę, Goldap'o miesto teisėjo dukterį.

Beklebonaudamas Tolminkiemy Kr. Duonelaitis turėjo daug darbo, nes reikėjo valdyti dvejopą parapiją ir sakyti pamokslus kaip lietuvių, taip ir vokiečių kalbomis.

Mylimiausiu Kr. Duonelaičio užsiėmimu buvo sodininkystė ir skambinimas rojaliu. Beto jis patsai kompanavo savo sudėtasias giesmes. Jo kompozicijos buvusios: „Prietelystė Dovydo ir Jonatano", „Gaspadorystė pirmųjų žmonių", „Laimė ir nelaimė", „Viltis". Iš moksliškų darbų pasirinko jis sau optiką, mechaniką ir fiziką. Optiškų stiklų tekinime buvęs labai tobulas: jo termometrai ir barometrai buvę visiems žinomi. Duonelaitis dar padaręs antrąjį Prusuose rojalį ir taisęs kitus muzikos instrumentus. Tiesiog reikia stebėtis tuo daugeriuopu Kristijono Duonelaičio gabumu!

Mirė Duonelaitis 1870 m. 18 vasario d. visų savo parapijonų verkiamas ir apgailimas. Jo pati gyveno dar 18 metų. Vaikų nepaliko.

Didžiausiu Duonelaičio nuopelnu, delei kurio jo vardas visados bus įrašytas lietuvių literaturos istorijon, yra tai jo poezija.

Tiesa, toli ne viskas daėjo iki musų laikų. Iš jo raštų užsiliko: 6 sakmės (Lapės ir gandro čėsnis, Rudikis jomarkininks, Šuo didgalvis, Pasaka apie šudvabalį Vilks provininks ir Aužuols girpelnis). 5, kaip vadina Nesselmann'as, idilijos (Pričkaus pasaka apie lietuvišką svodbą, Rudenio Gėrybės, Žiemos Rupesčiai, Pavasario Linksmybės ir Vasaros Darbai) ir 2 laišku, vienas lietuvių kalba, kitas vokiečių.

Duonelaičio ranka rašytų originalų yra užsilikusiu tik du, butent, „Pavasario linksmybės" ir „Vasaros darbai". Tuodu originalu perėjo nuo Rhėsos į Karališką provincijos archivą Karaliaučiuje. Kiti-gi Duonelaičio raštai yra žinomi iš klebono J. F. Hohefeld'o kopijų, kurias jisai nurašė dar Duonelaičiui begyvenant. Tos kopijos nuo 1869 m. užsiliko Karaliaučiaus senovės draugijoje „Prussia".

Visa Duonelaičio poezija parašyta heksametrais. Sakmės, kaipo jaunystės bandymai, šiurkštokos, sunkios, heksametrai jose neskambąs ir, kaip vykusiai išsitarė Nesselmann'as, jose aiškiai jaučiama „kova kalbos su metru".

„Keturi metai" ir „Pričkaus pasaka"... tai jau subrendusio talento vaisiai. Jie, kaipo epiška poėma, turi didelę vertę ypač savo epišku gamtos ir žmonių gyvenimo aprašymu. Piešiama ten valstiečio buvio vaizdai, baudžiauninko vargai.

Duonelaitis, kai-kurių akimis bežiurint, lyg ir nustojęs savo vertės, nes musų literaturą jau nužengė toli pirmyn. Bet prisiminkime, kad jisai gyveno ir rašė XVIII amžiuje, kuomet dar tautiškumo sąmonė visai dar nebuvo nei atgijusi, kuomet, kaip jis pats savo laiške sako, „Gute Litthauer sind rar zu unserer Zeit"[1]) (geri lietuviai reti musų laikais). Tuo žvilgsniu žiurint, Duonelaičio nuopelnai musų tautai dideli, kaip susipratusio darbininko ir vieno iš tų taip mažaus burelio gerųjų anų laikų lietuvių.

Todel puikus ir kuogreičiausia įvykdintinas yra Mažosios Lietuvos tautiečių sumanymas pastatyti paminklą, 200 metų sukakus nuo musų pirmojo žymaus poėto gimimo dienos.

B. Kasaitis.

Senis „Ateityje".

I

Vieną kartą garsusis Kun. Jonas Bosko, pamatęs netoli gelžkelio stoties vaikų pulkelį bežaidžiant, prisiartino prie jų ir nekviestas stojo jų tarpe. Vaikų vadas drąsiai paklausė nepažįstamo: „Kas tu esi, ir ko kunigas nori? kam trukdai

mums žaisti?". Kun. J. Bosko atsakė: „aš ne trukdau, tik noriu jums padėti... jus lavinate vien kuną, o aš pamokysiu, kaip galima lavinti ir dušią". — Meiliai pasikalbėjęs su vaikučiais grįžo stotin, nes jau artinosi traukinys, kuriuo jam reikėjo keliauti.

Skaitant jaunimo laikraštį „Ateitį" ima ir mane, kad ir apyseni (50 m.), noras stoti jaunimo tarpan, su juo kalbėtis, mokintis, lavintis, linksmintis ir t. t. Bet gal jaunimas ir man pasakys tą pat, ką viršminėti vaikai pasakė kun. J. Boskui: ko tu, seni, žilaplauki skverbiesi musų tarpan, ne tau čia vieta, palikk mus ramybėje! — Pasitikėdams jaunųjų geradaryste visgi bent per „Ateitį" noriu su jais pasišnekėti, o rasi, ir aš senis - žilaplaukis busiu bent šiek - tiek jiems naudingas. — Pirmiausia pasisakysiu, kokį įspudį daro į mane „Ateitis". Skaitant „Ateitį" užmiršti, kad esi senas... džiaugsmo ašaros veržiasi per akis, jog musų jaunimas susilaukė tokio naudingo laikraščio, o gailestis apima širdį, kad mes, besimokindami, ne tik nieko panašaus neturėjome, bet nei svajoti apie tai negalėjome! Ištikro laiminga esi Lietuvos moksleivija! „Ateitis" kaipo geriausis vadovas rodo tau tinkamiausią kelią mokintis ir lavintis: čion dieviška šviesa apšviečia tau mokslo gilumas, dieviška meilė šildo ir rėdo tavo širdį; artimo meilė tave dirbti ragina, tėvynės meilė prie pasišventimo traukia, galop už tą viską pažadėtą V. Jezaus užmokestį tau rodo. — Jau „pirmeiviai" džiaugėsi apgalėję Lietuvos moksleivius, bet, duos Dievas, ateitininkai tą jųjų džiaugsmą išblaškys, o nuliudusius katalikus pradžiugins.

II

Norėdams naudingai patarnauti mylimiemsiems ateitininkams šiuom tarpu štai ką pastebiu: „Ateityje" dažnai raginama skaityti Šv. Raštas, ypač Evangelija, bet ne užtikau, kad butu parodyta, kaip Šv. Raštą skaityti; taigi šiame dalyke tarsiu nors šiuos kelis žodžius. Skaityti Šv. Raštą labai naudinga, bet reikia turėti bent truputį prirengiamojo mokslo vadinamo „Introductio" („Įžanga") ir „Ekzegeza" („Paaiškinimai"). Bet specialiai to mokytis vargu bus kam galima, taigi kiekvienas Šv. Rašto skaitytojas bent „Įžangą"[1]) tegu išstu-

[1]) Ji yra išleista atskiroj kun. Skvirecko brošuroj: T r u m p a s Į v e d i m a s (Introdukcija) į Šventąjį Raštą. Kaunas 1911, 61 psl. in-8 ir galima gauti Kaune Šv. Kaz. Dr-jos Kningyne, už 50 kap.; mokiniams už 25 kap. *Red.*

dijuoja. Skaitydamas tegul tėmija komentorių bei tamsesnių vietų paaiškinimą, kitaip galima netik nieko nesuprasti, bet net suklysti. — Toliaus — pradedant skaityt reikia pakelti Dievop širdį, pasimelsti, (bent persižegnoti) prašant Dievo pagalbos. Skaitant Šv. Raštą ne tiek reikia jieškoti žinių, kiek religijinės dvasios, ir tą dieviską religijinę dvasią pasisavinti, tai pirmiausis tikslas. Šv. Rašto niekados nereikia skaityti daug, tik po biskį, bet nuodugniai; Šv. Rašto skaitymas turi buti musų kasdieninė duona. Pabaigus skaityti reikia vėl persižegnoti ir pabučiuoti Šv. Kningą[1]). Liuosu laiku labai patariama atsiminti šį - tą iš perskaityto ir visa tai apmąstyti jieškant sau dvasiško peno. — Kas taip gera intencija dažnai Šv. Raštą, ypač Evangeliją skaitys, bus visados tvirtas dvasioje ir neklaidžios netikėjimo keliais.

Kun. J. Kr.

Šv. Vladimiro universitas Kijeve.

Istoriškas piešinelis.

Šimet rudenį (8 lapkričio 1913 m.) sukako ligiai 80 metų nuo universito įkurimo Kijeve. Tąja proga pasinaudojus neprošalį bus priminti skaitytojams aplinkybės, kurios prisidėjo prie to universito įkurimo.

I

Nors šv. Vladimiro universitas įkurta 8 lapkričio 1833 m., bet sumanymas apie tai kaip visuomenės taip ir valdiškuose sluogsniuose kilo gerokai anksčiau. Pirmam toji mintis, neva atėjusi apšvietos ministeriui gr. Zavadovskiui, kuris pats kadaisiai mokėsi Kijeve taip vadinamoje „bratskoje“ akademijoje. Sakoma, kad gr. Zavadovskis pirmas iš rusų biurokratų pakėlęs klausimą apie suskaldymą didelio tuomet Vilniaus

[1]) Sektina kaipo geras patarimas, bet ne kaipo Bažnyčios įsakymas. *Red.*

mokslo apskričio į du visai atskiru apskričiu, ir apie universito įkurimą Kijeve. Tuo tikslu minėtasai Zavadovskis 1805 m. pats tyčia važinėjęs Kijevan. Bet iš tos kelionės nieko tuomet neišėję, kaip tvirtina istorikas, Kijevo universito profesorius Vladimirskij-Budanov. Toksai sumanymas sutikęs didelį pasipriešinimą iš lenkų veikėjų pusės, kurių bijotasi, idant įstegtas Kijeve rusų universitas netaptu rusinimo židiniu.

Kaip pasakoja prof. Vladimirskij-Budanov, gr. Zavadovskį Kijeve sutikęs vizitatorius (asmuo panašus į dabartinį mokslo apskričio inspektorių) Čackis, kuris Vilniaus apskričio mokslo globėjo, kunig. Čartoryžskio, vardu taip jam įkalbinėjęs: steigti universitas Kijeve labai esą nepatogu, pirmiausia delto, kad jau netoli Kijevo įsteigtas universitas Charkove, antra ir delto, kad Kijevas stovįs visai šalyje nuo šiaur-vakarų krašto, užimąs todel nepatogią universitui vietą, trečia, kad lenkų visuomenė, šelpdama apšvietos židinius, norinti idant mokslas butu išguldomas lenkų kalba, ko negalima busią atsiekti Kijeve, kaipo seniausiame rusų mieste. Nors Zavadovskis, kaip jau minėjau, patsai buvo mokslą baigęs Kijeve ir nors suprato politiką arba slaptas Čartaryžskio ir Čackio pasipriešinimo priežastis kas-link įkurimo Kijeve universito, vienok pasidavė Čackio įtekmei išdalies prisilaikydamas tos nuomonės, jog piet-vakarų kraštas yra lenkų mokyklos rajonas. Ir tokiu budu sumanymas įkurti universitą Kijeve 1805 m. neišsipildė. Tais pačiais metais (1805) Čackis, kad valdžia neįkurtu Kijeve universito, sumanė įkurti mokyklą Kremence, kuri turėjo atstoti universito vietą. 1 Lapkričio 1805 m. buvo įkurta Kremenco gimnazija, iš kurios, 28 metams praslinkus tapo šv. Vladimiro universitas. Sulig Čackio sumanymo Kremenco gimnazija tai nepaprastos rušies gimnazija. Ji buvo neva augštesnė mokykla ir kartu centru visoms kitoms apylinkės vidutinėms mokykloms.

„Čackis—sako kitas istorikas, Kijevo universito prof. Šulginas—pilnai atsiekė savo tikslą: per kelius metus Kremenco gimnazija atsižymėjo ir buvo žinoma taip Rusijos vakarų krašte, taip Austrijos ir Prusijos Lenkijoje; iš visų pusių plaukte plaukė čion jaunuomenė apšvietos bejieškodama. Čackis įtempė visas savo jiegas, kad tik pastačius tą gimnaziją ant augščiausio mokslo laipsnio. Buvo pakviesti geriausi pedagogai. Direktorium jos buvo paskirtas žymus tuomet padagogas Čech'as, matematikos prof. ir Krokuvos akademijos sekretorius. Žodžiu tai buvo ne gimnazija, bet universitas „minijaturoje“. Ji dalijosi į du skyriu: žemesnį ir augštesnį. Že-

mesnis turėjo 4 klases (po 1 met.), augštesnysis tik 3 kursus (po 2 met. kiekviename). Žemesnysis ir vidutinis apšvietimas turėjo spečiales žymes, augštesnysis — enciklopedijos mokyklų žymes. Kaslink dauginimosi moksleivijos skaičiaus irgi nemaža buvo pažangos. Taip įsteigimo metais gimnazijon pastojo 280 mokinių, o jau 1810 m. buvo 612 mokinių. Lėšos gimnazijai buvo surinktos gan didelės, žinoma, atsižiurint į aną laiką. Aleksandras I paaukojo gimnazijos naudai visą Kremenco starostystę, kuri duodavo per metus 9000 rub. gryno pelno; be to valdžia kasmet skirdavo po 8000 rub. Lenkų visuomenė suaukodavo dar didesnes sumas, taip kad apskritai metinės gimnazijos įneigos siekė virš 62,000 rub. 1810 met. Kremenco gimnazija tapo perdirbta į licejų.

Kokią rolę vaidino tuomet Kremenco gimnazija lenkų visuomeniniame gyvenime, galima suprasti kad ir iš žodžių von Bratke's, pirmojo Kijevo mokslo globėjo, kuris sakė, kad Kremencas atvirai tuomet konkuravęs su Vilniumi, o profesoriai nesulyginamai buvę geresni už vilniškius. Liuosos aukos dauginosi, surinktas buvo kapitalas, siekiantis kelių šimtų tukstančių rub. Kningų skaičius bibliotekoje siekė 100,000 tomų. Daugelis lenkų patrijotų perleisdavo net žiemas Kremence. Mažas iktoliai miestelis atgijo; buvo rengiamos nuolatinės puotos ir kitokie pasilinksminimai, kuriuose aktiviai dalyvavo besimokinanti Kremence jaunuomenė. Priėjo prie to, kad užgavėnėse daugelis žymesnių šeimynų persikeldavo Kremencan net iš Paryžiaus. Žodžiu, Kremencas, tapo mėgiamąja buveine lenkų bajorijos Kaip moksleivijos, mokytojų skaičium, taip ir viešai vartojamaja mokyklos kalba, licejus buvo grynai lenkų mokykla. Iš 600 su viršum moksleivių licėjuje buvo tik 34 rusai, vietinių valdininkų vaikai. Todel nestebėtina, kad lenkmetis 1830—1831 m. neperėjo nepalikęs įtekmės į licėjų. Iškilo pirmas lenkmetis, ir kaip tai visuomet atsikartoja visam pasaulyje, sako Vladimirskij-Budanov, moksleivija pirma sukilo. Sukilimas pasiekė ne vien tik licėjų, bet visas to krašto mokyklas. Todel augščiausiu paliepimu 21 rugpjučio visos mokyklos liko uždarytos. Lenkmečiui pasibaigus sumanyta buvo kai-kurias iš uždarytųjų mokyklų pastatyti ant „visai naujų pamatų".

Toje prasmėje ir buvo išduotas augščiausias paliepimas 25 rugpjučio 1832 m. Tuomet ir nutarta buvo įkurti naujas mokslo apskritys Kijeve. Kremenco licėjus sumanyta buvo išpradžių perkelti Žitomiriun, bet Charkovo apskričio mokslo globėjas Filatjev'as, esant Mikalojui I Charkove, padavė su-

manymą perkelti licėjų Kijevan. Taippat įkalbinėjo Mikalojui I ir Kijevo general-gubernatorius Levašovas. Kijevas seniai jau reikalingas buvo augštosios mokyklos, ypač teisių mokslų mokyklos, todel general-gubernatorius Levašovas padavė sumanymą Mikalojui I įkurti Kijeve be licėjaus teisių institutą šv. Vladimiro vardu. Tasai sumanymas buvo augščiausiai priimtas ir užtvirtintas 9 gegužės 1833 m., o iš ordenų kapitulos paliepta buvo išduoti 150.000 rub. pradžiai ir po 12,000 rub. kasmet. Bet tais pačiais 1833 m. gr. Levašov'as ir naujas mokslo apskričio globėjas von-Bratke, sumanė pasirupinti įkurti Kijeve vietoje licėjaus ir teisių instituto— universitą. Tuo tikslu jie ir nuvažiavo Petrapilin. 80 metų tam atgal 8 lapkričio 1833 met. duotas buvo tam tikras augščiausias paliepimas senatui kas link universito įkurimo Kijeve, šv. Vladimiro vardu. Išpradžių jis turėjo tik du fakultu: filosofijos ir teisių, pažadėta buvo greitu laiku įkurti ir medicinos fakultas. Visas Kremenco licėjaus turtas tapo Kijevo universito savastimi.

II

Gruodžio 25 tų pačių 1833 metų buvo užtvirtinti įstatai naujam universitui, tik kaipo laikini 4 metams, t. y. iki pilno universito kurso ciklio pabaigai, kuomet prityrimo nurodymais turėjo buti galutinai užtvirtinti. Todel įstatai 1883 m. oficialiai vadinosi „projektu", dagi budami jau užtvirtintais. Kuomet 4 bandymo metai pasibaigė tai 1838 buvo duotas Augščiausias paliepimas apie to užtvirtinimo pratęsimą dar 4 metams. Uždarius lenkų mokyklas 1831—1832 m. buvo uždarytas netik Kremenco licėjus, bet ir Vilniaus universitas. Perkeldama daugelį uždarytųjų mokyklų arčiaus Rosijos centro, valdžia sumanė ir Vilniaus universitą perkelti Oršon. Bet kadangi galutinai jau buvo sumanyta įkurti Kijeve universitas, valdžia todel nutarė, kad Kijevo universitas pilnai galėsiąs atstoti abudu licėjų pirma sumanytu, Kijeve ir Oršoje. Tuo remiantis sumanymas įkurti Oršoje licėjus liko atmestas, o pinigai, kurie buvo paskirti tam tikslui (209,508 rubl. sidabru ir 3,552 rubl. asign). buvo sunaudoti šv. Vladimiro universitui. Tuo pasiremdami kai kurie historikai tvirtina, kad Kijevo universitas perkeltas iš Vilniaus. Bet toksai tvirtinimas nevisai teisingas. Iš panaikinto Vilniaus universito Kijevo universitui teko tik viršminėtas kapitalas. Tiesa, praslinkus 10 metų po Kijevo universito įkurimui, kuomet jame

atidaryta medicinos fakultas, jam teko iš Vilniaus mediko-chirurgiškos akademijos kiek didesnis turtas. Bet ir šikart tai nei kiek nelietė pačios profesuros, nei vienas Vilniaus profesorių nebuvo keliamos Kijevan.

Dabar keli žodžiai apie tuolaikinius Kijevo universito įstatus. Skirdamiesi nuo įstatų 1803—1804 jie neva buvo busimų įstatų pavyzdžiu (прообразомъ) visiems Rusijos universitams. Kijevo universitas tai jau nebuvo mokslo draugija, kuri turėtu du vienokiu tikslu: mokymo ir mokslo plėtojimo. Universitas pagal tų įstatų, privalėjo buti tik mokykla ir administrativiai-kolegialė įstaiga kitų apskričio mokykloms valdyti. Pryšakyje valdybos buvo taryba susidedanti tik iš profesorių (pagal 1804 m. įstatus tarybon įeidavo ir adjunktai). Bet užtai tarybo je turėjo dalyvauti „sindikas", valdininkas, renkamas iš pašalinių žmonių.

Tarybos teisės buvo sumažintos: ji jau neturėjo teisės paliuosoti mokytojų, teisti juos ir patį rektorių. Užtai ministerio teisės buvo praplatintos; jis galėjo pagal savo nuožiuros skirti profesorius ir adjunktus į liuosas katedras. Skaičius profesorių ir pačių katedrų buvo žymiai sumažintas: 15 ordinarių profesorių 4 ekstraordinariai ir 6 adjunktai. Fakultų dekanai buvo renkami kasmet — ir ne fakultais bet taryba. Kaslink studentų toks buvo dalykas. Visi įstojantieji universitan turėdavo laikyti tam tikrus įstojamuosius kvotimus (dagi baigusieji gimnazijas), nors, tiesa, gimnazijų paliudijimai turėdavo šiokią tokią svarbą priimant; ilgainiui del kaikurių gimnazijų buvo padaryta išimtis: jų mokiniai budavo priimami universitan be kvotimų. Jokių liuosų klausytojų nebudavo. Studentų ne turėdavo buti daugiaus kaip 50 (iš kurių 26 vietas skiriamos mokytojams o 24 busimiems valdininkams). Studentų priežiurai skiriamas buvo inspektorius, kurį skirdavo apskričio mokslo globėjas iš valdininkų tarpo (pagal 1804 m. įstatus įspektorius budavo renkamas tarybos iš profesorių tarpo).

Apskričio mokslo globėjas von-Bratke nutarė kaip ten bebutu atidengti universitą 15 liepos 1834 m., t. y. šv. Vladimiro dienoje. Jam iš Petrapilės nurodant, jog tai sunku įvykdinti, — atsakydavo, kad galų gale jis atidarysiąs universitą nors ir ant gatvės. Ir ištikrųjų per pusę metų jis suspėjo prisirengti prie universito atidarymo: didžiausia biblioteka ir mažne visos kolekcijos buvo parvežtos iš Kremenco Kijevan; Kremenco profesoriai persikėlė Kijevan. Buvo surasti ir butai kaip kolekcijoms

ir auditorijoms, taip ir profesoriams—ypač teisių fakultui, kursai Kremence ne visai atsakė savo tikslui. Universitas šiaip taip buvo sutalpintas įvairiuose namuose Pečerske ir Lipkose (Kijevo miesto dalis). Tų namų dabar jau visai nebėra, kadangi tą vietą paskui užėmė tvirtovė. Atminčiai tepasiliko vien vardai kaikurių gatvių kaip va „Universitetskaja kruglaja", „Universitetskij spusk" ir t. t..

Pirmas rektorius M. A. Maksimovič'ius atvažiavo iš Maskvos Kijevan prieš pat atidarysiant universitui. Taryba ant greitosios suorganizuota pradėjo savo veikimą 16 kovo 1834 m. laikinai pirmininkaujant licėjaus prof. Zenovič'iui. Bet dar pusė profesorių buvo likę Kremence. Iškilmingasai universito atidengimo aktas buvo 15 liepos 1834 m. Iškilmė prasidėjo pamaldomis Kijevo-Pečeros Lavroje. Iškilmingame posėdyje dalyvavo augštesnioji dvasiškija su metropolitu Eulogiju, apšvietos ministerio padėdėjas gr. Protasov'as ir daugybė diduomenės, susirinkusios net iš keturių gubernijų. Diplomus pirmųjų garbės sąnarių naujo universito rektorius suteikė mitropolitui Eulogijui ir feldmaršalui Sakenui. Iš kalbų, sakytų iškilmėse, atsižymėjo kalba prof. Cycho, ypač ši jos vieta: „Universitas duoda visai kitą tam miestui išvaizdą. Maži nameliai sustatyti vienas prie kito įvairiose miesto dalyse, ilgainiui pavirs į didelius gražius rumus; ant didelių neapgyventų dar plotų, atskiriančių vieną dalį miesto nuo kitos, išaugs dideliausi namai arba gražus parkai"...

Ta pranašyste prof. Cycho pilnai išsipildė. Žinoma, juk tuo laiku Kijevas buvo neturtingas provincijos miestas, arba teisingiau sakant „vieni priemiesčiai be miesto", kaip išsitarė kadaisiai apie Kijevą Kotrina II.

„Ten kur dabar universitas, rašo prof. Vladimirskij-Budanovas 1884 m.—tris gimnazijos, daugelis gatvių ir botanikos sodnas, ten šlaituose augo tankus krumai ir žmonės, dabar dar tebegyvenantis, medžiojo tose vietose bešaudydami bekasus". Atidarant universitą buvo 62 studentai, iš kurių 35 pastojo teisių ir 17—filosofijos fakultan.

III.

Praėjus 4 metams ant Kijevo universito užėjo didelė vėsula, kurios pasekme buvo: universito uždarymas, išvaikymas iš jo visų studentų ir didesnės pusės profesorių. Bet už metų universitas tapo vėl atidarytas.

Audros priežastis buvo šitokios: tolimame užkampyje, mėšlyne rasta keturi rankraščiai-proklamacijos revolucijinio turinio; po ilgų tyrinėjimų susekta galų gale, kad tos proklamacijos prigulėjusios studentams. Mokslo apskričio globėjas von-Bratke, gydęsis tuomet Odesos maudynėse, sužinojęs apie tokį atsitikimą, tuojaus atvyko Kijevan. General-gubernatoriumi tuomet buvo gr. Gurjevas, kuris, kaip sako Bratke, „nekęsdavo visų universitų". Del tų rastų 4 proklamacijų jis sukėlę tokią audrą, kad net pats asmeniškai buvo pradėjęs tyrinėti šį dalyką. Bet pargrįžęs Kijevan Bratke sulaikė jį, sakydamas, kad tai esąs jo dalykas, ir jog jis imąs visą atsakomybę ant savęs. Bratkės tyrinėjimai parodė, kad Paryžiaus komiteto agentas, nors ir žinomas žmogus, vienok spėjęs sprukti užrubežin, išmėtęs šitas proklamacijas gatvėse tikėdamasis, jog studentai neiškęs nepakėlę jų. Ir neapsiriko: studentai ištikrųjų nesusilaikė nepakėlę jų, bet perskaitę taip išsigandę, kad užslėpę jas palangėse. Kadangi neilgai trukus studentų tarpe praplito kalbos apie busimas bendrabučių kratas; jie nakčia išmetė rankraščius-proklamacijas mėšlynan.

„Proklamacijos buvo rastos,—pasakoja toliaus Bratke—ir pristatytos žandarų viršininkui, kuris nepasitaręs pirma nei su manim, nei su general-gubernatoriumi apie tai, nusiuntė jas tiesiog Petrapilin. Neilgai trukus po viršminėtam atsitikimui važiuodamas į rošalį Mikalojus I buvo sustojęs Kijeve ir baisiai nepatenkintas general-gubernatoriaus atsišaukimu, kuris neužkęsdamas universito, atvaizdino visą dalyką neteisingoje šviesoje, neprakalbėjo į mane nei žodžio, nors ir buvau pakviestas prie Ciesoriaus pietų. Didžiausias kaltininkas, studentas Gordonas, spėjo pabėgti iš Kijevo Paryžiun. Kiti-gi keturi studentai buvo atiduoti kareiviauti. Apšvietos ministeris gr. Uvarovas, stengdamasis tą dalyką sušvelninti savo revizijos atskaitoje pranešė Ciesoriui, jog be tų 4 studentų visi kiti buvo nusižeminę ir paklusnus. Vienok, kad daugiaus panašių dalykų neatsikartotu gr. Uvarovas įvedė universitan ištisą eilę atmainų: nuo 1839 m. universitan priimami studentuosna tik baigę gimnazijas, neištikimiems ir neturtingiems studentams samdomi tam tikri bendrabučiai ir t. t. Bratkei ir Uvarovui pavyko tuo žygiu išgelbėti universitas nuo katastrofos; vienok neilgam. Pakišus liežuvį kaž kokiam Maciejovskiui, buvo susektas Kijevo universite filialis skyrius „lenkų liaudies sujungos" („Союза польскаго народа"), be to paaiškėjo, kad ton sąjungon prigulėjo 18 studentų (iš 200 su viršum).

Čia jau Mikalojui I ir jo valdininkams pritruko kantrybės ir šv. Vladimiro universitui užstojo sunkios dienos. Nu-

tarta buvo universitas uždaryti. E. F. Bratke buvo paliuosuotas nuo pildymo apskričio globėjo pareigų. Jo vietą užėmė kun. Davydov'as, pirma tarnavęs armijoje, o paskui buvęs Minsko gubernatorium. Paliepimu 9 sausio 1839 m. universitas buvo uždarytas vieniems metams. Visi studentai buvo išvaryti be teisės atgal pastoti. Išviso tuomet Kijevo universite buvo 275 studentai. Viena jų dalis buvo atiduota karo teisman, kuris paskyrė mirties bausmę, bet vietoje paskirtos mirties bausmės atiduoti buvo kareiviauti visam amžiui su teisių atėmimu; kita dalis, pasigailėjus Mikalojui I, tapo išteisinta ir paskirta kariumenėn liuosanoriais arba nusiųsta baigti mokslus Kazanės universitan. Prie tos aplinkybės nukentėjo ir pašalinis žmogus iš šv. Vladimiro universito dvaro Florionas Zelonskis, kuris buvo kankinamas „špicrutenais" (шпицрутенами) ir paskui atiduotas kariuomenėn. Ant galo daliai studentų, nepatrauktų teisman, leista buvo persikelti į kitus universitus: Petrapilio, Maskvos ir Charkovo. Beto visus profesorius lenkus perkeltus Kijevan iš Kremenco (o jų Kijevo universite buvo didžiuma), nutarta buvo išvaryti iš Kijevo. Prie to, pasak prof. Vladimirski-Budanovą, varymas profesorių ir kvotimas naujais vykdomas buvo uoliausiai. Jie turėdavo išpildyti tąjį įsakymą nepraleidus nei vienos dienos, tuogi tarpu po daugumos priežiura buvo įvairių pagelbinės įstaigos (labolatorijos, kningynai, klinikos ir t. t.), kurios reikalingos buvo kam nors perduoti. Užtariant gr. Uvarovui ir gener. Bibikovui pirmutinis valdžios sumanymas visai uždaryti Kijevo universitą liko neįvykdintas ir rugpjučio m. universitas vėl buvo atidarytas bet jau „ant kitų pamatų". Aprašydamas iškilmes naujo atidarymo 15 liepos m. 1839 prof. Vladimirskij-Budanovas sako: „15 liepos 1839 m. primina 15 liepos 1834 m.; atidarymas tas atsibuvo dienoje pirmo universito atidarymo (šv. Vladimiro dienoje). Universitas išėjo iš savo sunkaus padėjimo ne be didelių nuostolių, jis neteko pusės savo mokytojų ir mažne visų studentų". Apibudinimui laikotarpio privesime dar vieną atsitikimą iš Kijevo universito gyvenimo—atsitikimas, kuris neatsižiurint į savo menkumą, prisidėjo prie sumažėjimo daugeliui metų skaitliaus studentų ne tik Kijeve bet ir visoj valstijoj. Atpasakosim tą atsitikimą prisilaikydami prof. Vladimirskij Budanovo žodžių. „Rugpjutyje 1840 m. Mikalojus I apsilankė Kijeve; čia tarp kitko jis žiurėjo bendrabutį studentų-stipendijatų, kur tuokart buvo surinkti ir visi kiti studentai, kurie mokinasi universite savo lėšomis.

Šv. Vladimiro universite nuo 1839 m. mažai buvo likę vaikų turtingų šeimynų vietinės aristokratijos. Nauji stu-

dentai parodytieji Mikalojui I neatsižymėjo nei savo drabužių, nei savo, pasielgimų pavyzdingumu. Užvis labjausiai nepatikęs Mikalojui I vienas labai paniuręs studentas, žiuris šnairom. Tokio jau jo budo buta, bet Mikalojui I pasirodė, kad jis iš pykčio į Jį žiuris. Jis pasiteiravo, iš kur tas žmogus, ir, susižinojęs kad tai ne lenkas, bet Černigovo gyventojas dar labjaus liko nepatenkintas studentų paviršutine išvaizda. Neilgai trukus po to atsitikimo, pribuvo Kijevan gr. Uvarovas. Kun. Davidovas (naujas apskričio globėjas) buvo ne Bratke, jis ne sugebėjo sušvelninti dalykų stovio. Jis padavė Uvarovui tam tikrą pranešimą ir projektą naujų taisyklių, kuriomis manoma prašalinti trukumus patėmytus Mikalojaus I. Kai kurias tų taisyklių Uvarovas priėmė; štai jos: visi studentai be jokios išimties privalo mokintis šokių ir gimnastikos (фехтованія); tiems reikalams skiriama buvo dalis pinigų iš kapitalo sumokamo už mokslą. Idant studentai galėtu tankiaus lankytis gerų (aristokratų) šeimynų tarpe, paliepta buvo studentų bendrabučiuose ruošti šokių vakarus, kviečiant juosna vietinę aristokratiją, žinoma, su pagalba general-gubernatoriaus ir kun. Davydovo. Bet valdžia nepasitendino šokių vakarais. Ji stengėsi surast priemonių, kurioms padedant galima butu nedaleisti universitan neturtingų šeimynų jaunuomenės, neįgavusios paviršutinio išauklėjimo. Priemones buvo surastos. Visupirma buvo pranešta, kad prašymai norinčių stoti, turi buti paduodami ypatiškai mokslo apskričio globėjuj, kuris visuomet galėsiąs išrasti, kad netinkamo sau nepriėmus universitan. Antra buvo paliepta priimant atsižiurėti į luomą, vadinasi, kad negalėtu pakliuti valstiečių vaikai. Galų gale gruodžio tų pačių metų Uvarovas išsiuntinėjo visiems apskričių globėjams aplinkraštį, kuriame prirodinėjama augštesnio mokslo valstiečiams kenksmingumas. Sąryšyje su tuo buvo nutarta pakelti mokestį už mokslą ne tiek ištekliui padidinti, kiek sulaikymui nuo mokslo neturtingų tėvų vaikų. Sulig Uvarovo projekto universituose studentai turėjo mokėti: Petrapilyje ir Maskvoje po 50 rub. sidabru, Charkove, Kazaniuje ir Kijeve po 20 rub. licėjuose po 15 rubl. ir t. t.

Mikalojus I, kuriam buvo paduotas tas projektas užtvirtinti, dar labjau padidino mokestį, paskirdamas sostinių universituose po 50 rublių, o kituose po 40 rubl., licėjuose gi po 30 rubl. ir t. t Ant Uvarovo projekto Mikalojus I parašė: „visai teisingai, bet pridėti kaip mano pažymėta. Be to rei-

kia išrasti budas, kuriuo galima butu suvaržyti pastojimas gimnazijosna įvairialuomiams (для разночинцевъ)".

Stud. Vacl. Tiškus.

Kijevas 8-XI 13 m.

Kaip ruoštis prie brandos atestato[1]).

Trečias sunkus ir svarbus dalykas — tai lotynų kalba. Tiesa, apie jos sunkumą jau net perdaug kalbama. Bet, nežiurint ir tokių baisių nuomonių, kaikurie nors ir silpnai pasirengę drįsta stoti prie kvotimų. Prie to dar patikima nesąžiningiems repetitoriams, kurie apsiima per 2 — 3 mėnesius priruošti prie kvotimų. Per kvotimus reikalaujama tikro, sąmoningo teksto vertimo; reikia gramatiškai paaiškinti visas formas, kurios pasitaiko tekste. Užtat eksternai, nemokantieji savystoviai versti ir gvildenti teksto — tuojaus suklumpa. Kad išlaikius kvotimus iš lotynų kalbos, reikia butinai sąžiniškai jos mokytis. Pirmiausia reik iš panagių išmokti etimologiją, kad greit apibudinus tekste randamas formas (linksnį, laiką). Mokinantis etimologijos kartu reik ir versti. Šiam tikslui reikia pasirinkti viena iš pradinių gramatikų su chrestomatija ir išversti iki galui (pav. Michailovskio. 1 r.). Iš gramatikų bene geriausia bus Nikiforov'o. Išmokus etimologijos galima pradėti verst Caesario pirmutinę kningą „De bello Gallico. Neskubiai ir pamatingai besimokindami, mes sau pasilengvinsime tolimesnį darbą. Gvildenimą reik daryti savystoviai tik patikrinimui galima naudotis Min'kovskio knninga „Переводъ 1 кн. Цезаря съ сист. разборомъ" (50 k.). Jei yra laiko, tai gerai, žinoma, butu perskaičius ir kitas Caesario „De bello Gallico" kningas. Jeigu gi nėra, tai galima pasitenkinti dviems - trims kningomis. Po Caesariui galima pradėti skaityti kitų autorių veikalus, kurie yra programoje.

[1]) Pradžią žiur. „Ateitį" 1913 m. *Red.*

Reikia mokėti versti à livre ouvert, Caesario veikalą „De bello Gallico“, vieną Tito Liviaus kningą, vieną Vergilijaus „Eneidos“ giesmę, ne mažiau 200 eilių iš Horacijaus ir pagal paskutinį ministro įsakymą (cirkuliarą) iš Cicerono ir Ovidijaus (500 eilių)[1]. Svarbu, todėl daug žodžių mokėti. Bet tai priguli nuo laiko. Visas, 7 Caesario kningas kartu su žodynu išleido Bliuss'as (1 r. 40 k.); atskirai gi jas išleido Novikov'as, pridėdamas vertimą ir komentorių (atskira knninga parduodama už 60 k.). Horacijaus vertimą palengvina puiki Popov'o kninga: „Избранныя оды Горація“ текстъ, слова, разборъ и переводъ (30 k.). „Eneidos“ skaitymui naudingas „Скандовникъ“ Эльпера (къ пѣснѣ I—ц. 45 k.). Iš Cicerono veikalų pirmiausia reik perskaityti: „Рѣчи противъ Катилины“. Pilnas lotynų kalbos žodynas—Šulc'o 2 rb.

* * *

Toliau eina naujosios kalbos. Per kvotimus reikalaujama perskaityti ir išversti. Pakeliui gi — užduodama klausimai iš gramatikos, o nuo 1911 m. įvesti rašto darbai: duodama lengvas veikalėlis raštu perpasakoti. Kad išmokus tuos perpasakojimus rašyti, tiems, kurie užsiiminėja be pašalinės pagalbos tiktu „Самоучитель“ Месковскаго (franc. — 3 r. 40 k., vok. 3 rb.). Paskui gerai butu išvertus kokį nors sistematišką vadovėlį, kaip šit Mozaro, Klence, ir kit. iš francuzų kalb., ir Mittelsteiner'o, Gläser'o ir Petzold'o iš Vokiečių. Reik daug atmintinai išmokti (? Red.), ypač frazių, išsireiškimų, taipogi pasakų (?). Išpradžių nereik rašyti perpasakojimo, tik ganėtinai persiėmus kalbos dvasia ir išmokus jaja mąstyti.

Labai didelę klaidą daro, manantieji, kad viso svarba kalbų mokėjimo — tai gramatika. Žinoma, be gramatikos apsieiti negalima. Bet svarbiausia įsigilinti į kalbos dvasią, išmokti jaja mąstyti. Kad gerai išversti, per kvotimus

---

[1]) Pernai laikraštyje „Гермесъ“ buvo paskelbta, kad eksternams laikantiems kvotimus brandos atestatui prie Peterburgo ar Maskvos apskričio ministerijos sustatyta šiokių reikalavimų programa: 1) 500 стихов из Метаморфоз Овидія. 2) Пѣснь Энеиды Виргилія. 3) 200 стихов Горація (оды и эподы). 4) Рѣчь Цицерона в объемѣ Катилинаріи. 5) Книга Ливія. 6) Чтенія Цезаря без подготовки. Реаліи по программѣ выработанной в округѣ. 8) Грамматика указ. там же. С 1-го января 1914 г, письменный экзамен с латинскаго на русскій язык. *Red*

à livre ouvert, reik mokėti daug žodžių, o šiam tikslui pasiekti — reik daug skaityti. Tik žinoma žinant jau gramatiką. Galima čion pasinaudoti Manšteino leidiniais. Prie jų pridėtas ir žodynas teksto tvarkoje, užtat nereik gaišti bevartant didelį žodyną. Reik paminėti puikią Krajevski'o kningą „Словообразованіе въ нѣм. яз.".

Visi išvardyti dalykai tai svarbiausi; jų reik mokintis ligi pat kvotimų. Kiti gi dalykai jau ne taip svarbus. Sunkiausi iš jų — tai fizika ir historija. Geriausiu fizikos vadovėliui yra Andriksen'o (3 r. 75 k.). Uždaviniai iš fizikos (išrišinėti juos labai naudinga) — Šmulevičiaus. Iš kosmografijos vadov. sąryšyje su fizika — geri Pokrovskio, Glazenap'o ir kiti. Gamtos mokslų mokinama pirmose trijose klasėse — taigi dalykas nesunkus. Geriausias vadovėlis A. Sevruk'o (180). Geografijos išmokti nesunku, nors daug reikia atsiminti. Tik nereikia kalti įvairių vardų atmintinai, bet mokinantis reik jieškoti jų ant žemlapio. Vadovėliui: Ivanov'o, Smirnovo, Matčenkos, Baranov'o ir Gorielov'o. Historija—dalykas svarbus. Labai gerai reikia išmokti Rusų historijos vadovėlis — geriausis Platonov'o (2 r.). Bendros historijos — Vinogradovo ar Kariejevo. Mokinantis historijos viduramžių ir naujųjų amžių kartu, galime išmokti historijos tik pavienių valstybių, kaip tai Francijos, Anglijos ir kitų. Teisežinystė — dalykas vienas iš lengvųjų... Geriausiu vadovėliu yra Lavrentjev'o.

Kaip pasiskirstyti mokinimąsi, jau šiek tiek paaiškėjo iš dalykų grupavimo ir apibudinimo. Pradedantiems rekomenduojama pirmiausia mokinties rusų, lotynų kalbos ir matematikos. Jeigu yra laiko, tai geografijos ir gamtos mokslų. Pusei metų praslinkus galima pridėti vieną iš naujų kalbų. Prisiruošimo laikas priguli nuo aplinkybių ir paties moksleivio gabumų. Bet vidutiniai reik dviejų - trijų metų.

Realinių mokyklų kursas beveik toks pat, kaip ir gimnazijų, nereikia tik lotynų kalbos. Bet užtat prisideda taip vadinamoji braižomoji (начертательное) geometrija (vadov. — Пальшау 1 r. 25 k.) ir pradžią augštesnės matematikos (Gorečevo — Основанія анализа 1 r.) Pradedant ruoštis reik nusipirkti programa ir jos prisilaikant mokintis. (gera Lazarev'o — 80 k.). Gerai butu kad ruoštus susivieniję ir 2 - 3 mėnesiais prieš kvotimus pasiimtu repetitorių[1]).

* * *

[1]) Su kitais butu galima susišnekėti net per „Ateitį".

Dabar kila klausimas, kodel tiek daug eksternų suklumpa per kvotimus. 1910 m. gimnazijose išlaikė kvotimus ir gavo paliudijimus 1045 eksternai, tik 33,4% viso laikusiujų kvotimus skaičiaus. Vadinasi, iš 10 žm. suklumpa maž-daug 6. Priežastis — tai silpnas prisirengimas, paviršutinis išsilavinimas. Žymiausia priežastis tokio blogo prisiruošimo eksternų — yra ne tame, kad jie mokinasi savystoviai, bet tame, kad jie ne ganėtinai rimtai į darbą žiuri ir jį atlieka.

Taigi pirmiausia reik atkreipti domą šion ydon, ir turėt omenėj, kad tik rimtai ir sąžiningai dirbant tegalima nesuklupti per kvotimus.

R.

Istorijos-Filologijos Institutas.

(Императорскій Историко-Филологическій Институтъ. СПБ. Васильев. Остров, Университетская набер.)

Institutas įsteigtas 1867 metais.

Institutan priimami vaikinai ne jaunesni kaip 17 metų, kurie turi klasiškų gimnazijų atestatus ir pristato iš gimnazijos gerus savo elgimosi paliudijimus.

Baigusieji gimnazijas, kuriose mokinama lotynų ir graikų kalbų ir turintieji atestatą iš tų kalbų ne mažiau keturių (4) priimami Institutan be egzaminų pagal atestatų gerumą (atestatų konkursas); baigusieji gimnazijas, kur mokinama vien lotynų kalbos ir turintieji atestate iš rusų kalbos, lotynų kalbos ir istorijos ne mažiau keturių (4) privalo išlaikyti iš graikų kalbos egzaminą. Laikant iš graikų kalbos egzaminą, reikia žinoti tos kalbos gramatikos tiek, kiek jos išmoksta gimnazijose; be to reikia mokėti versti pirmas keturias „Anabasis“ Ksenofonto kningas. Išlaikiusieji egzaminą priimami pagal gautųjų laipsnių konkursą.

Institutan priimami tik sveiki studentai, kad paskiaus išėję instituto mokslus galėtu mokytojauti.

Visi studentai gyvena įsteigtame prie Instituto bendrabutyje, valdžios lėšomis. Todel kiekvienas studentas raštu pasižada, išėjęs Instituto mokslus, atitarnauti ne mažiau šešių metų Apšvietos Ministerijos žinyboje.

Jeigu studentas neišbutu Institute ligi galui ir išstotu iš jo, tuomet jisai turi atlygint Institutui už savo laikymą 400 rub. už kiekvienus studentavimo metus.

Augštesniųjų kursų studentai (išviso 4 kursai) pasirenka specialybę; o tų specialybių, yra trįs: 1) senobinės kalbos; 2) rusų kalba; 3) historija ir geografija.

Gerai baigusieji Institutą gauna gimnazijos mokytojo vardą ir universito kandidatų teises.

Išviso Institute šįmet yra 110 studentų, iš kurių tiktai 10 gyvena savo lėšomis (своекоштные).

Profesorių bei mokytojų personalas toks: 12 profesorių; 13 mokytojų (преподаватели) ir 3 užstovai (наставники).

Mokinama šių dalykų: 1) Tikybos; 2) filosofijos (logika, psichologija ir filosofijos historija); 3) pedagogikos ir didaktikos; 4) graikų k. (autorių skaitymas, graikų senovės iškasėnos;) 5) lotynų k. (autorių skaitymas, lotynų literaturos historija ir Rymo iškasėnos); 6) senovės dailės historijos; 7) rusų k. senoji slavų kalba, literatura, svarbesnės slavų tarmės; 8) vakarų Europos literaturos historijos; 9) visų tautų (apskritai) historijos; 10) rusų historijos; 11) geografijos; 12) francuzų ir vokiečių kalbos.

Prie Instituto yra didelė (apie 20,000 tomų) specialės historijos bei filologijos mokslų biblioteka. Ligi šiam laikui iš lietuvių nei vienas į tą Institutą pastot negalėjo, nes lietuvių neskyrė nuo lenkų (o lenkų ir dabar nepriima). Dabar gi gal įstot ir lietuviai. Ligi šiolei Institutą baigė tiktai vienas lietuvis; o pernai įstojo kitas (musų draugas J. Lankoranskas).

Stud. Vytautas Arnis.

Augštosios mokyklos Kijeve[1]).

Universitas. Yra 4 skyriai. Meldimus siųsti nuo 15 liepos iki 10 rgp.

Politechnikos institutas Aleksandro II-jo. Skyriai: chemijos, mechanikos, inžinierijos ir ukininkavimo. Konkursas. Meldimus reik siųsti iki 20

[1] Platesnių žinių suteikiama prisiuntus dvi 7 k. marki.

liepos. Mokestis 50 rb. į pusmetį. Adresas: Брестъ Литовское шоссе.

Komercijos institutas. Бибиковскій бульваръ 24. Skyriai: komercijos ir ekonomijos su sekcijomis: banko, apdraudimo, pedagogijos, gelžkelio ir apkainojimo - mokesčių (оцѣночно - податной). Tuo tarpu konkurso nėr, bet bus. Meldimus siųst iki 15 rugs. Mokestis kom. skyriuj 56—57, ekon. 52—52 rb.

Augštieji moterų kursai. Фундуклеевская 51; Skyriai: istorijos — filologijos, fizikos — matematikos ir teisių.

Prie viršminėtų kursų yra medicinos skyrius. Adresas: Золотоворoдская 11.

Technikos Perminovo kursai. Б.-Владимірская 92-а. Skyriai statymo su inžinierijos sekcija, elektro - technikos su elektromonterių sekcija (электромонтерными подъотд.). Beto, prie kursų yra matininkystės mokykla.

Politechnikos kursai, užlaikomi Draugijos platinti technikos apšvietimui. Львовская 12.

Vakariniai augštieji moterų kursai. A. V. Žekulinos. Б. Подвальная, 36.

Mokytojų institutas. M. Владимірская 65.

Vidutinės mokyklos Kijeve.

Dailės mokykla. Бульварно - Кудрявская 2. Priimami abiejų lyčių auklėtiniai.

Technikos gelžkelio mokykla. Adr. желѣзнодорожная колонія;

Amatų mokykla (Александровское ремесл. учил.). Игоревскій пр. 14.

Keturklasė Švietimo Minister. amatų mokykla. Коденское шоссе 22а. Kursas keturių metų. (4-хъ кл. Мин. Н. Пр. ремесленная школа).

Dailės—amato, spaudos dalykų dirbtuvė (Худож. - ремесленная учебная мастерская печатнаго дѣла). Александровская 35.

Gelžkelio ir statymo darbų dešimtininkų mokykla (Школа десятниковъ по дорожному и строительному дѣлу).

Matininkystės Perminovo mokykla. Б. Владимірская 92.

Triklasė prekybos mokykla (Имени Терещенко). Уголъ Константиновской и Хоревой 9—6.

Moterų prekybos mokykla (Имени Терещенко) Бульварно - Кудрявская 18а.

Kursai prirengimui rankų darbų mokytojų, bei specialė dailės darbų klasė (Курсы для подготовки учительниц рукодѣлія и спеціальный класс худож. работ. О. В. Кудрюмовых). Б. Владимір. 77. Baigusiems duodama vietos gimnazijose ir progimnazijose.

Mokykla muilo dirbimo. Деміевка, Б. Васильковская 4.

Dantų gydymo mokykla. Крещатикъ 3; Крещ. 50.

Raupų skiepijimo mokykla (Повивальн. шк. при акушерско - гинекологической клиникѣ Университета Св. Влад.). Бибиковскій бульваръ 17.

Akušerių feldšerių mokykla (Акушер. - фельдш. шк. др. Нейштубе) Б. Житомірская 19.

Masažo ir gimnastikos kursai. Караваевская 3.

Ukiški kursai (сельс. - хоз. курсы). Лютеранская ул. 11 — 22.

Buhalterijos kursai. Софійская 5.

Buhalterijos ir komercijos mokslų kursai (Кур. бухг. и комм. наук. Моновича),

Frebelio pedagogijos institutas moterims (Фребелевскій пед. женск. инст.) Б. Житомірская 34.

Dailės kursai М. Житомірская 7.

Stenografijos kursai. Б. Подвальная 36.

Nebylių mokykla. Б. Подв. 15. Kita tokia mokykla М. Благовѣщенская 85.

Muzikos mokykla (Кіевскаго отдѣленія Императ. русс. Муз. Общества). Прорѣзная 6. Mokestis 125 rb. Priiminėja naujai stojančius rugs. ir sausio mėn.

Operos, muzikos ir dramos kursai Medviedevo Меринговская 8.

Muzikos-dramos mokykla Б. Подвальная 15. Kita: Прорѣзная 15.

Muzikos kursai: Кудяковой Тимофѣевская 11; Макаровой Университетскій сп. 5. Діомиди Жилянская 44.

Stud. M. Narijauskas.

Laikraščių apžvalga.

„Pavasaris“, sodžiaus jaunuomenei skiriamas laikraštis, nuo šių Naujų Metų pradėjo eiti du kart per mėnėsį. Turinys pirmųjų dviejų numerių labai įvairus ir pilnai pritaikintas musų sodžiaus jaunuomenės reikalams. Kaip matyti, įvestas naujas klausimų ir atsakų skyrius. Sumanymas tikrai pagirtinas, tik linkėtina, kad atsakai atsižymėtu didesniu griežtumu ir gilumu. Beto ir paviršutinė laikraščio išvaizda šiek-tiek pagražinta, nes viršelio vinjetės atspausta varsomis.—

—Amerikos lietuvių katalikų moksleivių organas **„Moksleivis“** pradeda, matomai, vykdinti gyveniman savo prižadus, butent, ima eiti punktualiai kas mėnuo.

Mums gali buti šiek-tiek įdomesnis turinys 13 № (lapkričio m.) del savo moksleivių laikraščių apžvalgos. „Moksleivis“, apibudinęs aušrinininkų idėjinio veikimo principus, pasiremdamas „Aušr.“ Red. straipsniu, („Aušr. 26 № š. m.), ir nurodęs „Ateities“ bei at-kų tikslą, daro savo pastabą, kurią čia paduodu ištisai:

Skaitant „Aušrinę“ ir „Ateitį“, nekartą tenka patėmyti šaltas tų dviejų laikraščių atsinešimas viens į kitą... Teisybė, tuodu laikraščiu viena kitai priešingų srovių tikslams tarnauja: „Aušrinės“ pakraipa pirmeiviškai-laisvomaniška, „Ateities“ gi—krikščioniškai-katalikiška, tečiau ar nebutu gera ir gražu, jeigu stengtusi juodu, kiek galint, arčiau sueiti į

vienybę ir bent vienu-kitu žvilgsniu bendrai darbuotis ant tėvyniškos dirvos? Mums regis, kad tai padaryti yra galima. Fanatizmas nei „Aušrinei“, nei „Ateičiai“, nei pagalios „Moksleiviui“ netinka... Užlaikykime visi mandagumo bei solidariškumo ribas, gerbkime svetimas nuomones, bukime atvirais, o užtikriname, kad kiekvieno naudingo darbo vaisiai bus daug gausingesni.

Įdomi pastaba.

Ji reikalauja gilesnio nagrinėjimo, todel, gal draugai ir drauges, atleisite, kad tuo dalyku biskį ilgiau pakalbėsiu.

Bendras visos musų moksleivijos veikimas, tai buvo tuliems tautiečiams svajonių, pastangų tikslas. Jie manė, kad bendro veikimo idėja, tai vienatinė musų moksleivijos jungtis; jie nejuto tojo kunkuliuojančio pulso musų moksleivijos tarpe, kursai galėjo virsti gaivalinė jiega, ardančia tariamojo bendro moksleivijos veikimo ryšius.

Ir štai — iškilo gyvenimo vilnies išnešta ateitininkų srovė.

Taigi at-kai ir buvo jiems pirmu žvilgsniu tie vienybės ir bendrumo griovikai. Todel at-kams ir nesigailėta įvarių epitetų, panašių į „išsišokėliai“ ir „vienybės ardytojai“.

Tai kaltino tie, kuriems bendras visos musų moksleivijos veikimas buvo svajonių ir pastangų tikslas.

Buvo ir tokių, kurie jautė, kad moksleivijoj buriasi kruvon kokios tai jiegos, kurie jautė, kad tosios jiegos iškils kada-nors paviršiun ir pareikalaus sau teisių. Ir jie žinojo, kad jiems reiks duoti teisių. O to jie ir nenorėjo

Todel ir iš šitų pusės at-kai tapo apšaukti musų moksleivijos vienybės ardytojais, nes at-kams neiškilus, kiti butu vienvaldžiais viešpačiais ir vienatiniais musų visos moksleivijos vedėjais. Turint gi šį „monopolį“, galima moksleiviją vesti, kur tinkama. Norinčiųjų turėti vadžias savo rankoje, buvo didžiulė musų moksleivijos dalis.

Todel ir apskelbta kovą naujai gimusiai srovei.

Manoma buvo užmazgoj užgniaužti gyvybės diegai.

Visomis jiegomis gulta į at-kų srovę. Kad taip buvo, užtenka prisiminti „istorišką“ „Vabalėlio straipsnį“.

Apšaukta juos „išsišokeliais“, „slapukais“

Mindžiota jų švenčiausius ir giliausius įsitikinimus ir vis... vienybės delei.

Bet niekais nuėjo visos pastangos: ką patsai gyvenimas sutvėrė, žmonės neįstengia sunaikinti.

Naujoji srovė apėmė platesnius moksleivijos sluogsnius.

Pradėta su jaja skaitytis, jei ne skaitytis, tai bent pripažinta teisė gyvuoti ir tai iš... „pirmeivių“ pusės.

Tuom tarpu tikintis katalikiškos „Vilties“ publicistas stengėsi užgniaužti prakilnausias pastangas didelės dalies musų tikinčiosios moksleivijos. Visi laukė greičiau sutvirtinimo to, kas buvo pasiekta, padaryta, ir pagalbos kitų kliučių ir klaidų besisaugojant. Bet „Vilties“ publicistai tamsiau pažiurėjo į at-kų srovę, negu ponai iš „Liet. Ž.“ Ar-gi tai ne gyvenimo ironija?

Nors liudna, bet pilnam apibudinimui reikėjo ir tai paminėti.

Taigi kiekvienas teisių žiupsnelis prisėjo įgyti smarkia kova, pavyzdžiui, kad ir vakarų klausime.

Tat klausiu, ar toje„ del buvio“ kovoje kovoje del savo pilietiškumo teisių pripažinimo galimas buvo bendras darbas?

Bendro darbo klausimas buvo nerišamas jau vien delto, kad at-kų srovės priešininkai skaitė ją nesugebančią bendrai veikti, skaitė nereikalinga su ja tartis del bendro veikimo, ar net tai „quantité negligeable“ siulyti bendrą veikimą. Tai viena.

Antra. At-kų srovė skaitė ir tebeskaito, kad tikėjimas turi persunkti visą žmogaus gyvenimą, kad viskas gyvenime turi buti taip daroma, kad nesipriešintu valiai To, Kursai viską sutvėrė ir valdo. Todel su at-kų srovės priešininkais, absolučiai nepripažįstančiais tikėjimo svarbos gyvenime, jau negalima buvo bendrai veikti, nes kas vieniems buvo balta, kitiems rodėsi juoda, kas vieniems šviesu, kitiems—tamsu. Net pačioje kulturos sąvokoje turėjo delei to buti skirtumo, nes kultura tikėjimo pamatais ir be jųjų, — du viens kitam priešingu dalyku.

Tai antroji priežastis.

Yra ir dar jų.

„Ateities“ viršiausis tikslas: suteikti draugams ir draugėms progos pagilinti ir tikrai pažinti savo pasaulėžiurą, pažinus-gi ją vykdinti gyveniman, ir duoti nurodymus, kaip lavinti budas ir valia. Žodžiu, auklėjimo ir lavinimosi reikalas, kaipo reikalingiausis dalykas—buti gerais krikščionimis-katalikais ir naudingais savo kraštui tautiečiais. O auklėjimo ir lavinimosi pamatai at-kų srovės priešininkų kaip tik ir remiama visai kitais principais. Tai aišku, kad ir čia bendro veikimo negali buti.

Tuodel nieko neaiškaus ir nieko peiktino, tariant, nėra „kad nekartą tenka patėmyti šaltas tųdviejų laikraščių (ir srovių — pridėsiu) atsinešimas viens į kitą“.

Bet prisiartinau prie opaus klausimo.

Ar, apskritai imant, yra b e n t v i e n a sritis, kur g a l i m a s bendras, pilnoj to žodžio prasmėj, veikimas?

Mano išmanymu yra net dvi sriti.

Viena — tai grynojo mokslo ir neveidmaningo tiesos jieškojimo, kita — bešalis rupinimasis tautos reikalais.

Pirmoji sritis savaime aiški: josios nekliudysiu.

Ką del antrosios, tai at-kų srovėje gali kilti nepasitikėjimas at-kų srovės priešininkų... tautininkiškumu. Paaikinsiu.

At-kai mano, kad musų tautos reikalai gali rupėti tik įsitikinusiems tautininkams.

—Ko gi reikia — pasakys vienas-kitas, juk „Aušr.“ 26 n-je pusl. 133 pasakyta:

„Budami persitikrinimu *individualistais* (mano pabraukta), tuo pačiu mes esam *tautininkai*“.

Pasakysiu: čia tai ir gludi visas neaiškumas.

Savo tvirtinimui paremti paminėsiu ir kitą vieta iš to paties puslapio:

„Kiekvienas žmogus yra pats sau tikslas (mano pabraukta).

Įsidėmėjus tiedvi vieti, gali kilti panaši mintis: kas gali užtikrinti, kad, bendrai (jeigu tik priseis kada) besirupinant tautos reikalais, individualistas, kursai pats sau tikslu, nemes šalin tautystes. Nieks jam to užginti juk negalėtu, nes draudimas tai daryti butu indvidualizmo varžymas.

Toliau, kas gali užtikrinti, kad bendram veikime tautos labui toksai individualistas neišnaudos tautos reikalų savo tikslui, t. y. sau-pačiam, nes jisai juk pats sa' tikslas?

Griežtai, nuosekliai gyveniman vykdomas individualizmasu suprastas taip, kaip ji supranta „Aušr.“ programiniame straipsne, yra pilnas tautininkiškumo atmetimas.

Visgi reika raminti save, kad tasai individualizmas, kaip yra, taip ir pasiliks vien tik principuose ir kad tasai „žmogus pats sau tikslu“ yra tik lapsus linguae, į kurį bendram veikime, jeigu tiktai įvyks, nereikės atsižvelgti.

Lieka dar tarti žodelis del fanatizmo.

Kaip aišku iš „Moksleivio“ pastabos, šaltumas, bendro veikimo šalinimasis skaitoma fanatizmu. Mano išmanymu patsai: „Moksl“. be abejo sutiks, kad perdaug pasakė, pavadinęs fanatizmu tai, kas juo nėra.

Pagaliaus, ar-gi ir karštas savo teisių gynimas, savo įsitikrinimų ir pažiurų branginimas butu taippat fanatizmas? Man

rodos, kad ne. Ir stebiuos kur, kokioj „Ateities“ eilutėj rado „Moksl.“ fanatizmą.

O-gi iš „Aušrinės“ pusės?

Pasakysiu, kad ir „Aušr.“ sunku primesti aiškų fanatizmą, išskyrus Vabalėlio „garsųjį“ straipsnį ir, kaip išsireikšiu, fanatišką užsispyrimą pravardžiuoti at-kus veidmainiais ir tapusiais at-kais vien tik del materialės naudos“. Juk nesykbuvo tai atremta. Bet ne, vis tai išnaujo minima, nepažvelgus į save. O gal „Aušr.“ žvilgsniu iškoneveikti ir tuos, kurių pinigais naudojamasi, tai karžygiškas darbas? Nesinorėtu tikėti.

Rodos, visi pripažins, kad fanatizmas ne tik niekam netinka, bet ir tiesiog pasmerktinas. O kad nepradėtas dar bendras musų moksleivijos srovių darbas, tai dar ne fanatizmo apsireiškimas.

Man rodos, kad jau nebe už kalnų toji valanda, kuomet at-kų srovė visiškai susikristalizuos ir sustiprės, at-kų srovės priešininkai su jąja skaitysis ir jos nuomones gerbs.

Tuomet ir galimas bus tasai svarbus visų bendras veikimas, kada stos į darbą lygus su lygiu, luosas žmogus su liuosu žmogum, o ne viešpats ir baudžiauninkas, kuriuo norima laikyti gyvenimo sankcijonuotą at-kų srovę.

Ateitininkutis.

Iš svetur.

Studija ir misijos

Skelbti Kristaus mokslą netikinčiųjų ir stabmeldžių tarpe yra tai vienas svarbiausių Katalikų Bažnyčios uždavinių. Tąjį uždavinį vykdė Bažnyčia nuo pirmos savo įsikurimo dienos. Kiek heroizmo, kiek pasišventimo randame pas misijonorius! 15 amžius buvo tai pradžia didžiausio išsiplėtojimo katalikiškųjų misijų. Misijų idėjos protestantų tarpe pradėjo plėtotis tik pradžioje XVIII šimtmečio. O XIX šimtmetis teisingai skaitomas aukso misijų amžium.

Misijų idėja pamažu pradėjo skverbtis ir studentijos tarpan. Užsidegimas prie misijos darbo kilo pirmiausia Anglijos ir Amerikos studentijoje. Į krikščioniškųjų draugijų Suvieny-

tujų Valstijų ir Kanados jaunuolių konferenciją, kuri įvyko 1877 m. Louisville'je, atvyko apie 30 studentų iš 22 universitų ir kolegijų. Jie tai ir buvo pirmieji misijų idėjos platintojai studentijos tarpe. Vasarą 1886 m. Mount Hermon'e 100 stndentų pasirįžo po įtekme trijų draugų, Wilder'o iš Pinceton'o, Tewsbury iš Harward'o ir Clark'o iš Oberlin'o, kaipo misijonieriai eiti į stabmeldžių šalis. Nutarta ir da, daugiau studentų patraukti prie tarnavimo tai idėjai. Tuo tikslu Robertas Wilder ir John'as Forman turėjo aplankyti visus universitus. 1888 m. tapo įkurta „Student Volunteer Missionary Union" kaipo pastovi organizacija; jos vadovavimas pavesta nepaprastai atsidavusiam misijų darbui John R. Mott'ui, tuomet dar buvusiam istorijos, filosofijos ir teisių studentui Ithakoje (New-York). Kas ketvirtas metas, suruošdavo dideles konferencijas Suvienytose Valstijose ir Kanadoje patraukimui studentų prie misijų. Pirmoji įvyku 1891 m. Cleveland'e (Ohio), kurion atsilankė 680 įgaliotinių; antroji 1894 m. Detroit'e (1325 įgaliotinių); trečioji 1898 m. Cleveland'e (2221 įgaliotinių); ketvirtoji 1902 m. Toronto'je (Kanada, 2957 įgaliot.); penktoji 1906 m. Nashville'je (Tenessee, 4235 įgaliot.) ir šeštoji 1910 m. Rochester'e (Newyork, 3540 įgaliot.[1]). Nepaprastą įspudį padaro tos konferencijos, kuriose apsireiškia tiek daug pasišventimo, ugnies, ištvermės. Visi sluogsniai pradėjo interesuotis jomis. Paskutinioji atsižymėjo dar tuom, kad joje laikė puikią paskaitą visų gerbiamas Amerikos James Bryce, Anglijos pasiuntinys Suvienytose Valstijose. Aukų rinkliava per paskutinią konferenciją davė 85.000 dol. (170 000 rub.).

Tasai judėjimas persikėlė į Angliją. Ir čia kas ketvirtas metas daromos konferencijos. Paskutinioji įvyko 1912 m. Liverpool'yje. Angliją atstovavo 856 studentų, 691 studenčių, 133 docentų, 262 oficialių svečių, beto dar buvo 151 studentų - atstovų iš kitų valstijų.

Vokietijos studentų tarpe užsidegimas misijomis kur kas mažesnis, nors jau nuo 1824 m. šis-tas buvo daromo toj srityj.

Taigi visur Amerikos, Anglijos, Vokietijos, Chinų, Japonijos, Indijos, Pietų Afrikos ir Australijos universituose tasai organizuotas darbas atneša didelę naudą *protestantų* misijoms. Priskaitoma 2000 draugijų su mažiausia 1000000 sąnarių. Kiek nuveikiama paaiškės sužinojus, kad vien Ameri-

---

[1]) Žiur. „All. Rundschau" № 48. 29. XI. 13.

koje suorganizuotieji supažindino su misijų idėja ir reikalais daugiau 175000 jaunimo. Tai netiesioginis veikimas misijų naudai, o tiesioginis apsireiškia, pavyzdžiui, tuom, kad 1911 m. buvo priruošta misijoms siųsti 5194 studentai.

Nesulyginus vėliau pradėta toj srityj veikti ir katalikų tarpe. 21. XI. 1910 m. tapo įkurta pirmoji misijų draugija Vokietijos studentų tarpe. Tai buvo Münster'e. Dabar prisidėjo dar draugijos iš Tübingen'o, Freising'o, Passau'o ir Freiburg'o. Įkurta ir savo organas „Akademische Missionsblätter". Austrijoje katalikų studentų draugijos yra sekančiuose miestuose: St. Pölten, Graz, Brixen, Königsgrätz, Weidenau, Prag, Olmütz, Leitmeritz, Brünn, Budweiss, St. Florian, Innsbruck. Greitu laiku tikimasi įkurti visų tų draugijų sąjungą.

Taip tai išrodo misijų idėjos išsiplėtojimas studentijos tarpe.

Užbaigiant noriu pridurti, kad 1896 m. John R. Mott'o tapo įkurta viso pasaulio krikščionių studentų sąjunga, kurios skyriai, kaip jau žinoma draugams ir draugėms iš „Ateities", yra ir Rusijos universituose.

B.

Iš moksleivių gyvenimo.

Vilnius. Vilniaus Centralė Feldšėrių mokykla. Dauguma Lietuvos moksleivijos nežino, jog be visokių ligonbučių tarnų, „stebuklingų", „rotnų" ir t. t., vadinančių save feldšeriais, yra tikri feldšeriai, medicinos tam tikrose mokyklose — mokinęsi.

Supažindindamas su viena tokių mokyklų, butent Vilniaus Centrale Feldšerių mokykla (V. C. F. m.), aš kreipiu šį rašinėlį į baigiančius miestiškas mokyklas, ar baigusius 3 — 4 kl. gimnazijos, žinoma, jeigu jie negali toliaus mokintis. V. C. F. mokykla įsteigta 1906 m. Kauno, Vilniaus ir Gardino gubernijoms, t, y. Lietuvai. Į šią mokyklą priimami tik vaikinai; mergaitėms gi panaši mokykla yra Gardine.

Trumpai paduodu sąlygas įstojimo į V. C. F. mokyklą. Mokslas 4 metų. Priimami ne jaunesni 14 m. Visi mokiniai skiriasi į ateinančius ir pansionierus — stipendiatus, gyvenančius prie mokyklos pansione ir gaunančius dovanai viską

reikalingą pragyvenimui. Ateinančiais gali buti ir vaikinai iš kitų gubernijų. Norintieji gauti stipendijas, tur paduoti prašymus į Kauno, Vilniaus ir Gardino gub. Gydytojų skyrius (Врачебное Отдѣленіе) pridedant metrikus, mokslo ir sveikatos paliudijimus ne vėliau 1 rugsėjo, o ateinantieji vardu mokyklos Direktoriaus ne vėliaus 15 rugsėjo. Norintieji gali gauti trumpą programą dovanai, o platesnę už 25 kapeikas. Antrašas toks: **Вильна, Центральная Фельдшерская школа.**

V. C. F. mokykloj pereinami šie dalykai: Tikyba (lietuviams — lietuviškai), rusų kalba, lotynų kalba, aritmetika, geometrija ir braižymas, geografija, rusų istorija, zoologija, botanika, fizika, dailiaraštis, anatomija, fiziologija, farmakognozija, farmacija ir farmacijos chemija, farmakologija, receptura, patologija, terapija, vaikų ligos, chirurgija, akių ligos, desmurgija, mechanurgija, masažas, prižiurėjimas ligonių, greitoji pagalba, higiena, epidemiškos ir epizootiškos ligos sąryšyje su sanitarija, lues ir veneriškos ligos, vedimas medicinos atskaitos ir feldšerių teisės, revidavimas ir praktiški užsiėmimai iš anatomijos, praktiški užsiėmimai aptiekoj, ligonbučiuose, laboratorijoj, kuravimas ir sargyba.

Norintieji dar gali mokintis muzikos, giedojimo ir gimnastikos.

Taigi, draugai, miesto mokyklų mokiniai ir kiti, kam rupi tėvynės gerovė ir jos gyventojų aprupinimas medicinos pagalba, stokit į šią mokyklą.

Statistika V. C. F. mokyklos 1913 m.

klasės.	lietuv.	sulenkėjus.	gudų (baltr.)	len. ir sulenk.	žydų	Išviso.
I	—	2	13	8	4	27
II	—	—	15	7	5	27
III	1	3	10	4	4	22
IV	2	1	13	3	—	19
Išvis	3	6	51	22	13	95

Feldšeriukas.

Trakai. Musų miesto mokykloj ir šimet labai maža lietuvių mokinių, nes iš 120 vos 6 tikri lietuviai, butent I — 2; II — 1; III — 2 ir IV — 1.

Nuo naujų metų pas mus įvyko permainos. Vieton atsisakusio nuo mokytojavimo inspektoriaus Cvietkovo, kurs čia ištarnavo 35 metus ir buvo prielankus lietuviams, atvažiavo kitas jaunas inspektorius; beto dar pasidaugino mokytojų skaičius, nes išguldoma vokiečių ir francuzų kalbos ir mokinama braižymo ir paišymo. Turim nelabai prielankų lietuviams sulenkėjusį kapelioną, kurs norėjo lietuviams užginti kalbėti savo kalba maldas prieš lekcijas, vienok tai padaryti jam nepavyko, pasipriešinus visiems lietuviams moksleiviams.

Pas mus pareina 3 egz. „Ateities", 1 egz. „Šaltinio" ir „Žmonių knygyno", 4 egz. „Pavasario", 1 egz. „Litvos", 1 egz. „Vaivorykštės", 2 egz, „Aušros" ir 1 egz. „Vairo".

[*Erdvas.*

Mažeikiai. Paduodu statistikos žinių apie moksleiviją, lankančią šiais metais Markevičienės elementarę ir prekybos mokyklas.

		sulyg tautystes.								sul. lyties.	
	klasė	letuv.	sulenk.	lenkų	vokieč.	rusų	latvių.	žydų	išviso	merg.	vaikų
elemen. m.	I	—	—	—	1	3	3	1	8	3	5
	II	7	2	—	—	2	5	10	26	14	12
	III	6	—	3	1	3	3	7	23	10	13
prekybos m—la.	I	7	5	1	1	7	5	19	45	22	23
	II	7	—	2	2	2	10	16	39	22	17
	III	9	2	—	3	1	8	11	34	16	18
	IV	5	1	—	—	1	9	7	23	13	10
	V	1	—	1	1	1	4	11	19	9	10
	išvis	42	10	7	9	20	47	82	217	109	108

Visi mokytojai (išskyrus vieną) ir mokytojos — latviai. Iki Kalėdų tikybos išguldinėjimo neturėjom neveizint į tai, kad mokinių katalikų skaičius gana didokas. Iš to daugelis tėvų nepatenkinti. Pernai 2 ir 3 elementarės mokyklos skyriuose buvo išguldoma lietuvių kalba. Išguldinėjo „Saulės“ skyriaus mokytoja p-lė Juodikaitė. Bet pirmas pusmetis šio mokslamečio taip ir praėjo mums: *nei tikybos, nei lietuvių kalbos neturėjom.* Pirm negu tuo dalyku pradės rupintis kiti, mes, draugės ir draugai, turim patįs tuom pasirupinti ir reikalaut, kad tie dalykai nebutu apleidžiami ir paminami po kojų kaip dabar. Gale praėjusio mokslamečio kiek sujudome, subruzdome ir nebe pasekmių... Beto, neveizint sunkių aplinkybių ir tautinis susipratimas yra šįmet bent kiek žymesnis, negu pernai.

Jei kitur draugai pašiepia drauges del nerangumo, del laikraščių neskaitymo ir šiaip visokių kningų, reikalingų išsilavinimui, tai čia mums draugai nieko prikišti negali, kad ir norėtu, nes kai - kuriais žvilgsniais jie dar saldžiai tebemiega. Savo išsilavinimu, tiesą pasakius, negalime pasigirti ir nesigiriame, nes stovime dar žemai; tam nėr ko stebėtis, nes, kaip jau buvo ir „At.“ № 5 - 6 - 7 (1913) minėta, žmogus budamas 2 ar 3 metus prekybos mokyklos mokiniu nekaip *be pagalbos* teišsilavinsi.

Mažeikių prekybos mokyklą manoma, už metų pertaisyti į komercijos mokyklą.

Birutė.

Liepoja[1]). Besimokinančios čia lietuvių jaunomenės skaičius pirma rodės mums visiškai menkas. Bet ilgainiui įsitikrinome, jog tai ne taip. Gerokai apsidairius ir pažvelgus į 8 vidutines šio miesto mokyklas, radome visur jei ne po kelius, tai bent po vieną - antrą ir jau bent kiek tautiškai susipratusių draugų ar draugių. Didelis nepatogumas buvo ir yra tame, kad musų jaunimas išsisklaidęs įvairiose mokyklose tarp svetimtaučių; todel gana sunku buvo užmegzti bendrus ryšius.

Reikia tik išreikšti pageidavimą, kad tarp musų *visados* bujotu broliškai - draugiška meilė, vienybė ir sutikimas!

Aplamai imant, šįmet moksleivijos tarpe kiek daugiau gyvumo, daugiau veiklesnių ir idealesnių žmonių, kurie nepasigaili nei laiko, nei darbo, net ir savo skatiko kokiam nors

---

[1]) Nors yra n e a i š k i ų vietų, kur nežinoma, ką draugas taikino prie at-kų, ką prie kitų—vienok įdėjome. Tikimės, kad neaiškumai išsiaiškius, atsiliepus kitiems draugams ir draugėms. „*At.*“ *Red.*

prakilniam sumanymui, ar kitam kokiam geram dalykui įvykdinti.

Keli sulenkėję draugai ir dr-gės pernai pradėjo mokintis lietuvių kalbos; jie beveik visi gana pasekmingai artinas prie savo tikslo ir beabejo greit jį pasieks.

Reikia paminėti, jog kuone visi čionykščiai at-kai ir at-kės prisilaiko visuotinos blaivybės; tik ir čia visgi ne be išimties. Šiais metais turime artimus santikius su jaunimu, susispietusio prie „Blaivybės" skyriaus; tuotarpu pernai beveik vieni kitų nežinojom. Šįmet Liepojos moksleiviams pareina 16 ezempl. „At." (pernai pareidavo 8, o užpernai 4) „Draugija", „Viltis", „Moksleivis", „Jaunimas" (iš Prusų), ir „Aušrinė"; reikale vartojama „Vadovas", „Prąd", „Вѣра и жизнь" ir taip peržiurinėjama „Vienybė", „Rygos Garsas" ir „Laisvoji „Mintis".

Kaip ir pirmiau, taip ir dabar, netruksta pas mus apsireiškimų visiškai negeistinų. Reikia ir į juos bent kiek žvilgterėti.

Kaikurie moksleiviai, jeigu priseina reikale pasidarbuot, tai visados beveik teisinas: „neturiu laiko, negaliu". Bet nuostabu, kad tie patįs atranda kuomet ir kortomis gerokai palošt (kartais net iš pinigų), šachmatus pastumdyti, ištisas valandas ant balalaikos čirškinti, arba „spaceravoti" gatvėmis be jokio tikslo etc. Keista irgi, jog kai kurie „Ateityje" perskaito tik korespondencijas, mat, „daugiau nieko interesingo". Tai jau tikrai vaikiškas pasielgimas. Dar vienas dalykėlis. Ypač jaunesnieji draugai mažai atkreipia domos į savo mokyklos uždėtas priedermes: nieko tokio ypatingo neveikdami iš šalies nesugeba net tinkamai savo kasdieninių lekcijų priruošti.

Tegu nieks nepamano, jog jau ir viskas iš tų „negeistinų apsireiškimų". Dar toli, rodos, lig to; bet kur čia, žmogus viską išskaitliuosi, o jeigu tai ir padaryti, tai išeitu iš to vien tik asmeninis dalykas, iš kurio butu nemalonumo daug, o naudos jokios. Taigi *tegu geriau kiekvienas įsigilina pats į save*, tepamato savo silpnybes, idant tolimesniame laike galėtu jų vengti.

Ką del draugių - gimnazisčių tai jų tarpe randas vis kiek daugiau ir daugiau ateitininkių; manome, jog draugių skaitlius dar padidės. Priseina visgi pripažint, kad draugės, aplamai imant, savo darbštumu ir rimtumu (kiek tas viskas apsireiškia lietuvių jaunomenės tarpe) beveik neatsilieka nuo draugų, bet kaikuriais žvilgsniais juos net pralenkia.

Neprošalį butu prisiminti kiek apie mandagumą, bet tai tur - but sugebes geriau atlikti katra nors iš draugių.

Šįmet kiek užsiinteresavome budo lavinimu; tai dalykas labai, labai reikalingas. Nes ištikrųjų kas bus iš tokių silpnabudžiu kokiais mes esame. Paimkime kad ir tai. Visi draugai vienu balsu iš principo sutinka, kad lietuvis su lietuviu susitikęs visados privalo ir lietuviškai šnekėt. Bet žvilgterėję praktiškan gyveniman, ką gi matome? Arba vėl ir tai. Nieks iš musų nesiginčys, jog bažnyčioj privalome melstis. Bet kodel atsiranda tokių, kurie bažnyčioj, „skaito žvaigždes"? Aiškus atsakymas: „*delto, kad musų valia dar silpna*". Neveltui „At." № 2 (1913 m. pusl. 87) buvo paminėta: „*Stengkimės, kad musų darbai ir pasielgimai nesiskirtu nuo musų įsitikrinimų!*".

Šią taisyklę privalo kiekvienas (ir k-na) įsitėmyt sau visam gyvenimui!

Jei atsiranda kitur svyruoklių, linkstančiųjų tai prie ateitininkų, tai prie aušriniečių, arba nebeišmanančių, kur prisidėt, ar prie vienų, ar prie kitų, tai pas mus svyruojančių yra nemažai tautystės ir kilmės klausimuose: šiandien jis lietuvis, rytoj „lenkas", arba atbulai.

Dar žymus skaitlius musų moksleivijos yra gerokai sulenkėjęs. Juose lietuvystės pasiliko tik tiek, kad jie duotuose mokykloje adresiniuose lapeliuose, kur reikia tarp kitko pažymėt ir kokios tautystės esi, neužsigina tikros savo kilmės ir nesigėdija parašyt „litoviec". Tai irgi turi savo reikšmę... Bet, draugai ir draugės, musų priedermė yra visomis išgalėmis atkreipti domą į tuos nesusipratėlius. Nėra ko toliau belaukti, nes dabar patogiausias tam laikas. Beto, lenkomanai tame dalyke nesnaudžia ir jau kelintą iš tokių spėjo patraukti savo pusėn. Čia turim puikią progą pasirodyti ir tikrais tautininkais ne žodžiuose, bet darbe. O jei mes į vis tai tik ranka pamosime, tai tuom išreikšime, jog neverti esam nešioti vardą ar Lietuvos sunaus ar dukters, parodysime, jog tautos atgijimas, sustiprėjimas ir jos gyvi reikalai mums svetimi.

Tai, kas šioje korespondencijoj liesta, prašyčiau visų draugių ir draugų gerai apsvarstyti, o jei galima ir dapildyti.

L. Kistys.

Strasburg'as. Mokslas čionykščiame universite prasidėjo baigiantis spaliui. Kaip dabar praneša laikraščiai, skaičius imatrikuluotų studentų yra 2092, kurie pagal fakultus

taip skirstosi: Medicinos — 616, Filosofijos — 450, Teisės ir valstybinių mokslą — 430, Matematikos ir gamtamokslio — 324, Katalikų teologijos — 171, Protestantų teologijos — 101.

Pagal kraštų studentų buvo atvykusių iš Vokietijos — 1877, Rusijos — 148 (iš jų 135 medikai), Austro - Vengrijos — 16, Šveicarijos — 16, Luxemburgo — 8, Didžiosios Britanijos — 4, Italijos, Ispanijos, Japonijos — po 3, Francijos, Rumunijos, Suv. Am. Valstijų, Rytų Indijos, Pietų Afrikos — po 2, Belgijos, Bulgarijos, Niederlandų, Turkijos — po 1. Studenčių yra 58. Liuosų klausytojų 149 iš jų 112 moterų, 37 vyrai. (Visuose Vokietijos universituose (21) priskaitoma šitame pusmetyje 60346 stndentai; iš jų 55505 iš pačios Vokietijos, 4841 svetimtaučiai).

Iš prelekcijų pažymėtina, kad filologas prof. T h u m b' a s šiame pusmetyje laiko du kartu į savaitę prelekcijas a p i e l i e t u v i ų k a l b ą. (Iš kitų Vokietijos universitų lietuvių kalba kasmet išdėstoma Leipzige — prof. Leskien'o, Karaliaučiuje — prof. Bezzenberger'o, kartas nuo karto Kiel'e — prof. Fränkel'o, Münstere ir Danijos Kopenhagen'e).

Pas vokiečius įvesta pagirtinas paprotys: kas šventadienis katalikai studentai turi sau skirtas Mišias su pamokslu, sakomu iš eilės katalikų fakulto profesorių. Taip yra ir Strassburge. Mišios prasideda katedros bažnyčioje bertainis po vienuolikos. Po evangelijos sakoma pamokslas, visai pritaikintas prie klausytojų; todel jisai pasižymi ne tiktai karštu žodžiu, bet ir giliu turiniu. Šimet nuo pradžios mokslo metų iki Kalėdų tuosius pamokslus sakė garsus istorikas prof. A. Ehrhard'as pasirinkęs tėmą: „Kristus ir dabartiniai laikai". Ehrhard'o iškalba ir gili mintis patraukia net ir kitatikius ateiti pasiklausyti jo.

M. R.

BIBLIOGRAFIJA IR KRITIKA.

Lietuvių Katalikų „Blaivybės“ Druugijos leidiniai:

№ 44. **14 tas visų tautų priešalkoolinis kongresas Milane 1913 m.** Parašė *A. Steponavičius.* Kaina 5 kap. Kaunas 1913 m. pusl. 18.

№ 45. **Kokią įtekmę daro alkoolis į augalus ir gyvulius ir Naikinkime talkas su gėrimais.** Kaina 2 kap. Kaunas 1913 m. pusl. 8.

№ 46. **Alus, darbas ir gerimo kvapas.** Kaina 1 kap. Kaunas 1913 m. pusl. 4.

№ 47. **Girtuoklystė—neturto motina.** Parašė *kun. K. Paltarokas.* Antroji pataisyta laida. Kaunas 1913. pusl. 16.

№ 48. **Du broliu.** Kaina 1 kap. pusl. 4 Kaunas.

№ 49. **Gerą girą gerkite!!** Kaina 1 kap. pusl. 4. Kaunas.

№ 51. **Kooperacija ir blaivybė.** Kaina 2 kap. pusl. 8 Kaunas.

№ 52. Nuo Rusijos Mediciniškosios gydytojų-blaivininkų Draugijos Tarybos Peterburge. **Tiesos žodžiai apie alkoolį ir spiritinius gėralus.** Vertė *studentas-medikas J. Klėtka.* Kaina 1 kap. pusl. 4 Kaunas 1913 m.

Tai visa eilė garbios musų „Blaivybės“ Draugijos leidinių. Visi šie veikalėliai labai populiariai parašyti, o pigutė kaina palengvina juos kuoplačiausia praplatinti musų liaudies tarpe. Pažymėjimo verti: № 47, kur suteikiama įdomių statistikos žinių apie tai, kiek išgeriama įvairiose valstijose. Ši knyngelė skaitytina „Blaivybės“ skyrių susirinkimuose. № 49. Paduodama 7 rušių giros darymo budai. № 52. Naujausiojo mokslo išdavos autoritetinės Rusijos Mediciniškosios gydytojų—blaivininkų Draugijos paskelbtas ir „Ateities“ bendradarbio lietuvių kalbon išverstos.

Palieka vien linkėti, kad „Blaivybės“ dr-ja kuodaugiausia tokių leidinių pagamintu, ir kad draugės ir draugai ateitininkai uoliai prisidėtu prie šių veikalėlių platinimo musų liaudies tarpe. *K.*

Žinių—žinutės.

Biskis statistikos.

Švietimo ministeris L. A. Kasso sudarė švietimo ministerijos atskaitą. Toje atskaitoje ministeris yra labai... lakoniškas. Nieko nerašo nei apie savo užmanymus, savo artimiausias užduotis. Net neduoda jokios charakteristikos žemesniųjų, vidutinių ir augštųjų mokyklų stovio.

Paduodame pluoštelį statistikos žinių iš švieiimo ministerijos atskaitos.

Rusijoj yra 10 universitų su 9 tikybos mokytojais 454 ordinariais ir 158 ekstraordinariais profesoriais, 9 docentais ir 654 privatdocentais.

Liuosų katedrų priskaitoma 120. Paliktų prie universitų profesoriaus laipsniui gauti yra 353, išsiustų užrubežin ir į kitus Rusijos universitus—26.

Iš studentų yra 26574 stačiatikiai, 3103 žydai, 2628 katalikai.

Vyrų gimnazijų 359, progimnazijų 40. Visose gimnazijose ir progimnazijose 133997 mokiniai, vidutiniai 357 mok. kiekvienoj.

Realėse mokyklose 72601 mokinys.

Moterų gimnazijų yra 779, progimnazijų 105. Jose mokinosi 24095 mok.

Pranešimas.

Jei kas nori gauti žinių apie Šveicarijos mokyklas, tesikreipia į „Rutos“ Informacijų Biurą—Fribourge.

Adresas:

Monsieur J. Valantiejus,
30 Avenue du Moleson
Fribourg, Schweiz.
Швейцарія.

Prisiųstos redakcijai kningos.

Katalikų „Blaivybės“ Draugijos leidinių № № 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52.

Ks. Kazimierz Propolanis. Polskie Apostolstwo w Litwie (Szkic historyczny 1287 - 1912). Wilno. Druk Marcina Kuchty. 1913.

„Vairas“, literaturos, dailės, mokslo, visuomenės ir politikos laikraštis, № 1.

Spaudos klaidos 1913 m. „Ateities“ № 10.

Trečioje Ant. Juškevičiaus užrašytoje dainoje (p. 43) atspausta: „Mergele mano... „Neik pro *liną birželyj*“: Turetu buti: „Neik pro *linų birželę*“.

Linų Biržis — birzelė=skypas dirbos linais užsėtos. Dzukų vartojam žodis

Auka „Ateičiai“.

Kun. Galdikas iš Šiaulių—1 rubl

Redakcijos atsakai.

Pr. Jaznui. Nieko naujo draugas neparašei, apie tai jau buvo „Ateityje“. Nedėsime.

Erdvui. Korespondenciją dedame.

V. Kamščiui. Vieną recenziją pasilikome, kitą įdavėme „Draugijai“.

Kėkėrėžui. Draugas gražiai rašai. Vienok korespondencijos nedėsime, nes... užtenka tų ginčių su draugėmis. Dr. Ašara gi negalėjo draugą taip užgauti, kad butu reikalo tokią ilgį korespondenciją rašyti. Tai neatneštu naudos. Laukiame iš draugo dar ką nors daugiau, ne vien tik korespondencijų.

Ąžuolui. Nors mums ir gaila draugo triuso, bet straipsnelio dėti negalime: nieko naujo ir įdomaus draugas neparašei. Vis tai žinomi ir iki nuobodumui girdėti dalykai. Beto, draugui parašėme ir laišką. Ar gerai?

Birutei. Dedame.

Mokinei L-tei. Nedėsime, nesvarbūs dalykai.

J. Maldučiui. Dr. eilės visai silpnutės. Imkim „Pavasario pradžia“: ritmas neišlaikytas, netaisyklingi ištarimai beto ir nepoetiški. Pavyzdis:

Išnaujo visur jau gamta gimusi
„Pradėjo judėti darbuose (? Red.).

Arba

„Seniai jau pragydo perlėkė paukšteliai
„Tarp lapų sodnų ir miškų...

Puškino sekimai taippat nevykę. Tokie rimai kaip „kada—atveda“, „langeliu—šiaudelį“, „rėdo—skraido“ nevykę.

„Šalta kaip naktis tik užstoja...
„Gamta kaip darbuotis (? Red.) perstoja...

Rodos versta iš rusų eilininko garsaus Tredjakovskio:

Шелъ поле чрезъ,
Вижу хату крыши безъ.

Beto nekartą prašėme ant vienos lakšto pusės rašyti.

J. Jurgaičiui. Meilė ir tėvynės idealizavimas girtini. Tik sakyčiau ir poezijoje turi buti idealizavimo ribos. Eilių nedėsime, nes maža jose originalumo. Beto pasitaiko tokie išsireiškimai, kaip „ramu ant krutinės“.

P. M-liui. Nusiųsime „Pavasariui“.

Feldšerukui. Drauge, reikia rupestingiau rašyti korespondencijas, vos išskaitėme, beto nekartą prašėme vienoj lapo pusėj tik.

Erdvui. Dr. Mėgink proza rašyti, korespondencijas ir šiaip mažesnius dalykėlius. Eilių rašymui reikalingos tam tikros taisyklės, kurių dr. matomai nežinai.

B-liui. Dr. patarčiau tą pat ką ir Erdvui.

„Viktui iš kadagyno“. Mėgink dr. „kovą“ proza aprašyti: pamatysi, kad geriau išeis. Eilės gi silpnos.

Kaukiui. Netilps. Silpnos.

Pranui Kurėjui. Iš Lermontovo vertimas šiurkštokas išėjo. Kitus dar skaitysim.

Elenai. Draugės koresp, pirmame num. atitaisyti nespėjome, dabar gi atitaisymo nebedėsime, nes kandidatu Išrinktasis pasiskubino jau atitaisyti... „Viltyje“.

Redaktorius ir leidėjas
KUN. A. DAMBRAUSKAS.

Saliamono Banaičio spaustuvė, D. Vilniaus g., № 34.

MUSŲ TAUTINĖS TVĖRYBOS **Žiedai.**

PRIEDAS PRIE „ATEITIES“ № 2 (38).

RAUDOS

Ištekėjusi duktė verkia savo numirusios motinos.

(Tąsa).

XXVIII.

1. Vai, tėveli mano,
Tėveli mielas!
Prašau nebarti
Mažų mano brolelių
Ir jaunų seserėlių
Graudžiais žodeliais.

2. Prašau mokyti
Kuogražiausiai,
Su meiliais žodeliais
Savo vaikelius,
Nes jie neturi
Kam pamokyti.

3. Vai sunku, sunku
Pilkam akmenėliui,
Kuris padėtas
Prie vieškelėlio,
Taip visiem sunku
Mumi siratėlėm
Be mylimos motinėlės,
Be didelės užvėjėlės.

4. Sunku medeliui
Tyram laukelyj
Be žalių šakelių,
Be smulkių lapelių,
Vai tai dar sunkiau
Mumi siratėlėm
Pasilikti be motinėlės,
Be savo gimdytojėlės!..

Motinos apraudojimas.

Motinėle, tu mano! Aš tau pasikloniosiu į pačias kojeles, katros mane užaugino; į pačias rankeles, katros mane užnešiojo; į burnelę, katra mane užkalbino, darbelių išmokino.

O da tokių neišmokinai, kaip tu pati mokėjai; o tu visus darbelius nudirbai, o tu mus visus užauginai, tu mus visus patiešijai, tu mus visus priglaudei.

Palikai siratą, kaip antelę ant vandenėlio; o aš po vargelį, kaip po purvynėlį; aš po ašarėles, kaipo po vandenėlį. Šunkus suolelis siratėlių: į suolelį sėdau suolelis linko.

Oi aš nueičiau į žalią girelę, o aš atsistočiau po žaliu berželiu; berželio šakelės nemeilios, berželio šakelės taip labai skaudžios.

Motinėle, puikorėle! kad neprakalbinu, kad aš neprašnekinu; o kodel tu nepratari nė žodelio, ar tavo širdelė į akmenėlį pavirto? Gana tu kalbėdavai, gana meili budavai. O aš paprašyčiau girių gegelę, kad man padėtu prakalbinti.

Motinėle, maža tavo sylelė, mažas tavo viekelis, tolima tavo kelionėlė, tamsus tavo budinkėlis, tamsus tavo namelis be langelių, be durelių...

Oi, tu nematysi pavasarėlio išauštant, o tu negirdėsi girių paukštelių čiulbant, raibos gegutės kukuojant; užžels tavo takeliai žolynėliais. O aš nesusieisiu su savo motinėle nė ant atlaidėlių, nė ant jokių jomarkėlių,—

Užrašė *J. Radušiutė.* Šunskų parap., Marijampolės apsk., Suv. gub.

Dainos.

I.

Paskutinę vasarėlę
Aš pas savo motinėlę
Po sodą vaikščiojau
Uogeles rankiojau.

Ir ateina bernužėlis
Ir ateina dobilėlis
Per lygų laukelį
Pas jauną panelę.

Palauk, sustok, mergužėle,
Palauk, sustok, lelijėle,
Jau aš tave barsiu,
Graudžiai pravirkdysiu.

Už ką bar-i bernužėli,
Už ką barsi, dobilėli?
Ar tu mane radai
Karčiamėlej geriant,
Ar tu mane radai
Jaunimėlyj šokant?

Tik tu radai pas močiutę,
Pas močiutę širdužėlę
Po sodą vaikščiojant,
Uogeles rankiojant.

Aš tau,durniau, nesisiuliau,
Po langeliu nestovėjau
Ir nesakiau—imki
Mane bernuželi,
Ir nesakiau—imki,
Šelmi laidokėli.

II.

Geriau alutį.
Saldų midutį
Per visą dieną
Lyg vakarėlio;

Pragėriau žiedą
Ir vainikėlį,
Tai vis del tavęs
jaunas berneli.

Mergele mano,
Mano jaunoji,
Nepulk taip jauna
Į rupestėlį.

Bus tau kits žiedas
Ir vainikėlis,
Tik nebus tavo
Jaunų dienelių.

Geriau alutį.
Saldų midutį
Per visą dieną
Lyg vakarėlio;

Prageriau žirgą
Ir kamanėlės
Tai vis del tavęs.
Jauna mergėle.

Berneli mano,
Mano jaunasis,
Nepulk taip jaunas
Į rupestelį.

Bus tau kits žirgas
Ir kamanėlės,
Tik nebus tavo
Jaunų dienelių.

Užrašyta Slavikų par. Naumiesčio apsk. Suv. gub.

Patarlės ir priežodžiai.

Burna, nebuk durna: mokėk loti busi soti.
Gardi rugštelė apsuka galvelę.
Piemens neprikalbėsi, ubago nepripenėsi.
Nevalgęs lauką pereisi, nuogas ne.
Čia ryt dienai, čia poryt dienai, šiai dienai nėra.
Kad pirma lašinius valgysi, paskui kaulą grauši.
Nudvėsė karvė, lai perkuns muša ir ožką
Neduok, Dieve, pasikarti: kad virvė truktu gali ir užsimušti.
Del visų vyžiuočių nėr paslugočių.

Užrašė Pušaloto par. Panevėžio aps. Kauno red. *Siaustaitis.*

Prakalbėjo, kaip iš Urbiko mučės.
Pasiuto, kaip vokietys po pietų.
Durna galva kojoms vargas.
Kuo vadinsi, tuo nepagadinsi.
Kas valgus, tai ir darbus.
Aklas aklą netoli teves.
Tavo liežuvio nei šuva ant kelio radęs sviestu apteptą neėstu.
Visi velniai vienu juodžiu.
Kur mus' nėr, ten veršiai midų ger', o kur mes esam, vis putrelę.
Nuo žąsino avižių nepirksi.
Poteriai ne putra,—nesurugs.
Mokytas, kaip aptiekoriaus šuva.

Užrašė *J. Bildušas*, Pajurės par. Raseinių apskr.

Redaktorius ir leidėjas
KUN. A. DAMBRAUSKAS.

Saliamono Banaičio spaustuvė Kaune, D. Vilniaus g., 34.

„Ateities Redakcijoj galima gauti šie „At.“ leidiniai:

№ 1. *M. Vaitkus*: Genijus ir meilė (Poėma). Kaunas, 1912 m. Kaina. . . . kap.

№ 3. Liudvikas Windthorst'as. Parašė *A. Maliauskas*: Kaunas 1912 m. Kaina 6 kap.

№ 4. *P. Kragas*: Z Krasinskis. Kaina 10 kap.

№ 5. „Be bažnyčios nėra išganymo“ (Dogmos ir teologijos mokslas). Iš prancuzų kalbos vertė *Br. Bumšas* Kaunas, 1913. 10 kap.

№ 6. Ar moteris Joanna buvo kada popiežium. Parašė *P. Malakauskis*. Kaunas, 1913 m. Kaina . . . . . 6 kap.

№ 9. *K. Būya*. Rašybos mažmožiai. Kaina. . . . . 20 kap.

№ 10 *K. Būga*. Kalbų mokslas bei mūsų senovė. Kaina. . . . . 15 kap.

№ 11 *P. Malakauskis*. Krikščionijos laimėjimas 313 m. Kaina. . . 6 kap.

Žemaičių seminarijos giesmynėlis. Kaunas, 1912 m. Kaina 2 kap.

Manuale Devotionis Alumnorum Seminarii Samogitiensis. Cauna 1912 m. Kaina 6 kap.

Išėjo du nauju moksleiviam, dideliai naudingu veikaleliu:

1. *Pr. Dovydaičio.* **Žmogaus išsirutulojimas ir Paleontologija**. Kaina 15 kap.

2. *J. D. Kareivio* **Dvejopas galas**. Apysaka iš studentų gyvenimo. Kaina 10 kap.

Galima gauti Kaune Šv. Kaz. Draugijoje.

Didžiausis Lietuvoj kulturos dienraštis „VILTIS“

Kaina: Lietuvoje ir visoje Rusijoje metams 6 rub. pusmečiui 3 rub. vienam mėnesiui 55 k. Užsieniuose metams 11 rub. Adresas: Вильно, Редакція „Viltis“ (Богадельный пер. № 4.,)

Iš Rygos eina lietuvių darbininkų laikraštis du kartu į savaitę

„Rygos garsas“ Kaina metams su prisiuntimu 2r.50k. Adresas: Рига. Елизаветинская ул. 22.

iš Seinų, Suv. gub. eina gražus nedėlinis laikraštis

„ŠALTINIS“ su priedais Artojas, Vainikėlis ir Šaltinėlis kaina metams 3 rub. pusmečiui 1 r. 50 k. Adresas: r. Сейны, Сув. губ.

„AUŠRA“ tautiškas lietuvių katalikų sąvaitinis laikraštis eina iš Vilniaus. Redakcija prie šv. Mikalojaus bažnyčios. Kaina metams 2 r. 50. k.

„PAVASARIS“ sodžiaus jaunuomenės laikraštis, eina iš Kauno (Шоссейная ул. № 24) du kartu į mėnesį Kaina 1 r. 75 k.

„LIETUVAITE“ moterų laikraštis eina iš Kauno, redakcija Maculevičiaus namuose (1-ая Портовая № 5) Kaina metams 2 rub.

„Garnys“ pirmutinis Lietuvoj kulturinis juokų ir satyros laikraštis. Kaina metams 1 rub., užrubežyje 1 r. 50 k. Redakcijos adresas: Kaunas, prie Liet. Kat. Kningyno. Prelato Maculevičiaus namai.

Vienatinis juokų laikraštis Maž. Lietuvoje.

„SUKURYS“ „SUKURYS“ eina vieną kartą į mėnesį. „SUKURYS“ gabena kiekviename numaryje dailiai atliktus vaizdus iš lietuvių gyvenimo Maž. Lietuvos. „SUKURĮ“ leidžia tam timra bendrovė užsivardijusi „Sėtynas“,‘ „SUKURIO“ kaina Didž. Lietuvoje metams 2 rbl. pavienis №r. 20 kap „SUKURIO„ adresas toks:

J. VANAGAITIS, (Tilžėje) Wasserstr. 7/8·

Saliamono Banaičio spaustuvė Kaune did. Vilnius g. № 34 .